

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Kateřina Škrabalová

**KULTURNÍ TRADICE UHERSKOHRADIŠŤSKA S VYUŽITÍM V PRIMÁRNÍ
ŠKOLE**

Diplomová práce

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila uvedených literárních a internetových zdrojů.

V Olomouci dne

.....

Vlastnoruční podpis

.....

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce, Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D., za odborné vedení, ochotu, pomoc a poskytnutí potřebných informací při zpracování mé diplomové práce. Rovněž chci poděkovat všem zástupcům základních škol a žákům za pomoc při realizaci výzkumu.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1. UHERSKOHRADIŠŤSKO	8
1.1 Zeměpisné vymezení.....	8
1.2 Přírodní poměry	8
1.3 Významné památky.....	10
1.4 Lidová architektura	11
2 UHERSKÉ HRADIŠŤE	12
2.1 Historie	12
2.2 Historické památky ve městě.....	12
3 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA	13
3.1 Zvyky a tradice na Uherskohradištsku.....	13
3.1.1 Masopust	13
3.1.2 Vynášení Mařeny a nošení létečka	14
3.1.4 Velikonoční hrkání	15
3.1.5 Pomlázka	16
3.1.6 Hody	17
3.1.7 Slovácké slavnosti vína a otevřených památek.....	24
3.1.8 Tradiční lidové koledy	26
3.1.9 Na Štěpána není pána.....	26
3.2 Lidové tance z Uherskohradištska.....	27
3.2.1 Dětské folklorní soubory.....	30
4 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURNÍ TRADICE REGIONU	32
4.1 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČESKÝ JAZYK A LITERATURA.....	32
4.2 VZDĚLÁVACÍ OBOR: CIZÍ JAZYK.....	33
4.3 VZDĚLÁVACÍ OBOR: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE.....	34
4.4 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČLOVĚK A JEHO SVĚT	35
4.5 VZDĚLÁVACÍ OBOR: HUDEBNÍ VÝCHOVA.....	36
4.6 VZDĚLÁVACÍ OBOR: VÝTVARNÁ VÝCHOVA	36
4.7 VZDĚLÁVACÍ OBOR: TĚLESNÁ VÝCHOVA.....	37
4.8 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE	38

II EMPIRICKÁ ČÁST	39
5 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	39
5.1 Cíle šetření a stanovení předpokladů.....	39
6 METODIKA ŠETŘENÍ.....	40
6.1 Charakteristika analýzy dat.....	40
6.2 Charakteristika výzkumné skupiny	41
6.3 Vyhodnocení a interpretace šetření	41
7 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	57
7. 1. Shrnutí výsledků.....	58
III PRAKTICKÁ ČÁST	59
ZÁVĚR.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	75
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	80
ANOTACE	99

ÚVOD

V současné době, kdy do České republiky (dále jen „ČR“) proudí více a více národnostních menšin, je důležité uvědomovat si svůj původ, zachovávat naše kulturní tradice a zároveň je předávat mladším generacím. Některé tradice mají občané celé ČR společné, ale většinou je má každý region, kraj, dokonce i obec specifické.

Téma „Kulturní tradice Uherskohradištska s využitím v primární škole“ jsem si zvolila proto, že pocházím a současně i žiji v malé obci tohoto regionu. Od malička se též věnuji lidovým tradicím. Již od základní školy navštěvuji taneční soubor. S tímto souborem jsme se účastnili různých folklorních festivalů v rámci celé ČR (např. Mezinárodní folklorní festival v Písku, Setkání pod Lipú v památkovém domě v Topolné, Moravské chodníčky v Napajedlích, Slovácké slavnosti vína apod.). V současné době se mimo jiné aktivně zapojuji i do příprav a realizace hodových slavností v mé rodné vesnici. Lidové tradice, zejména lidové tance, mě tak provází celým životem.

Cílem diplomové práce je podat ucelený pohled na kulturní tradice a jejich dodržování na Uherskohradištsku.

Diplomová práce se skládá ze tří částí – teoretické, empirické a praktické. Teoretická část zahrnuje 4 kapitoly. První kapitola je věnována vymezení oblasti Uherskohradištska. Krátce jsou zde zmíněny přírodní poměry, zeměpisné vymezení, významné památky, které se nachází v této oblasti. Ve druhé kapitole je stručně popsána historie města Uherského Hradiště, včetně příkladů historických památek. Třetí kapitola je zaměřena na tradiční lidovou kulturu Uherskohradištska. Jsou zde uvedeny především ukázky zvyků a tradic, které se v této oblasti dodržují (např. masopust, velikonoční zvyky, hody, apod.). Součástí této kapitoly je rovněž zmínka o dětských folklorních souborech působících v této oblasti a o lidových tancích. Poslední, čtvrtá, kapitola teoretické části se věnuje rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání v souvislosti s kulturními tradicemi regionu.

Empirická část diplomové práce podává informace o výsledcích provedeného výzkumného šetření u žáků 5. ročníků ZŠ. Hlavním cílem tohoto šetření je zjistit, zda členství v lidovém tanečním souboru má vliv na dodržování lidových tradic u žáků 5. tříd ZŠ a zda některé tradice dodržují. Dílčím cílem výzkumu pak je porovnat genderové a demografické rozdíly u dodržování lidových tradic na Uherskohradištsku a zároveň odhalit hlavní informační zdroj lidových tradic u žáků 5. tříd ZŠ. Pro uskutečnění výzkumného šetření je využita metoda dotazníku.

Poslední část diplomové práce je část praktická. V této části je zpracovaný projekt na téma Hody na Uherskohradištsku. Tento projektu může být přínosem jak pro učitele, tak i žáky. Učitelé mohou využít náměty pro svou výuku. Žákům pak tento projekt přinese zpestření výuky.

I TEORETICKÁ ČÁST

1. UHERSKOHRADIŠŤSKO

1.1 Zeměpisné vymezení

Za srdce Moravského Slovácka bývá považováno Uherskohradištsko i samotné město Uherské Hradiště. Kraj se rozprostírá při moravsko-slovenském pomezí, ve kterém jsou snad v celé České republice nejsilnější projevy folklorních tradic, specifických nářečí a lidových zvyků. Do tohoto území řadíme tři slovácké oblasti – Dolňácko (okolí Uherského Hradiště a Uherského Brodu), Hornácko (okolí Velké nad Veličkou) a Moravské Kopanice (okolí Starého Hrozenkova). Spojnice následujících míst zhruba ohraničuje popisované území: Veselí nad Moravou – Staré Město – Babice – Bílovice – Prakšice – Nezdenice – Bzová – Žitková – státní hranice se Slovenskem po železniční stanici Vrbovce – Velká nad Veličkou – Hroznová Lhota – Veselí nad Moravou (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

Okres Uherské Hradiště náleží do Zlínského kraje. Čítá celkem 7 měst, 1 městys a 70 obcí (města a obce online [online]).

Obr. č. 1. Mapa okresu Uh. Hradiště

Zdroj: Města a obce online [online]

1.2 Přírodní poměry

Horopis

Zmiňovaná oblast Uherskohradištska patří do soustavy Západních Karpat. Krajina je velmi členitá, stoupá od nadmořské výšky 180 metrů nad mořem od plochého úvalu při řece Moravě, který je součástí Dolnomoravského úvalu až po hranici se Slovenskem, kde dosahuje

téměř tisíc metrů. Nejvyšší celek, o nějž se dělíme se Slováky, tvoří Bílé Karpaty. Mezi nejvyšší místa Bílých Karpat patří Velká Javořina (970 m), Jelenec (925 m) a Velký Lopeník (911 m) (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

Vodopis

Nejvýznamnější tok oblasti, který se jí však dotýká jen okrajově, je řeka Morava, která odvádí většinu vody ze zmiňované oblasti. U obce Babice vstupuje řeka na území a u Veselí nad Moravou ho opouští. Z pravostranných přítoků je významná Salaška a Dlouhá řeka, z levostranných významných přítoků lze zmínit Březnici, Olšavu pramenící v Bílých Karpatech, Okluky, Svodnici a Veličku. Jen velmi málo potoků z příhraničních kotlin se řadí do povodí Váhu. Rybníků v oblasti mnoho nenajdeme, za zmínku stojí však menší přehradní nádrže sloužící hlavně k závlahám -např. Ordějov na Nivničce (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

Flóra

Území Uherskohradištska z hlediska flóry zařadíme do oblasti západokarpatské. Neobyčejnou pestrostí druhů vynikají zejména Bílé Karpaty. Na zdejších bělokarpatských loukách-lučních stepích či lesostepích vzniklých vykácením prvotního lesa a jeho proměnou na sady a pastviny, se dosud dochovaly některé původní druhy, např. plamének přímý.

Obr. č. 2 plamének přímý

Zdroj:Wikipedie [online]

Typická stepní květena však již převažuje, např. vítod větší.

Obr. č. 3 vítod větší

Zdroj:Herbář Wendys[online]

Největší chloubou bělokarpatských luk jsou ale vstavačovitě rostliny (orchideje). K nejvzácnějším rostlinám Bílých Karpat patří všivec statný. Jeho malá lokalita v národní přírodní rezervaci je jediná v ČR. V poměrně značné míře se v oblasti Bílých Karpat a Vizovických vrchů dochovaly původní dubohabrové lesy (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

Fauna

Především v nížinách Dolnomoravského úvalu nalezneme největší druhové zastoupení fauny. Za zmínku stojí zde žijící savci, např. jeleni, daňci, mufloni, kuna skalní a lesní. V odlehlých částech Velké Javořiny a Velkého Lopeníku lze zde vzácně spatřit i kočku divokou či ryse. Z ohrožených druhů pak zde nalezneme motýla jasoně dymnivkového. S rostoucí nadmořskou výškou však ztrácí fauna na své bohatosti a pestrosti, v nejvyšších částech Bílých Karpat pak najdeme nejméně živočišných druhů (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

V roce 1980 byla vyhlášena Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty rozprostírající se na jihovýchodní části popisovaného území.

1.3 Významné památky

V oblasti památkového bohatství je zmiňovaná oblast chudší než ostatní moravské oblasti. Z doby Velkomoravské říše jsou však významné pozůstatky staveb, zvláště předrománských kostelů na území někdejšího Veligradu, jež jsou chráněné jako národní kulturní památky. Řadí se sem Památník Velké Moravy. Nejvýraznější zbytky (základní

zdivo, příkopy) z období gotiky se dochovaly z hradů Zubačov či Kanšperk. Renesančně upravená Šarovcova tvrz v Hluku je ukázkou výborně dochovaného sídla nižší šlechty.

V Uherském Hradišti a v Uherském Brodě dodnes nalezneme části městských hradeb s baštami. Rovněž Stará radnice v Uherském Hradišti je gotická.

Baroko ani renesance nenechaly na Uherskohradištsku žádné výrazné památky (David, Dobrovolná, Soukup, 2006).

Obr. č. 4 Památník Velké Moravy

Zdroj: Slovácké muzeum [online]

1.4 Lidová architektura

Specifickými stavbami této architektury jsou vinohradnické objekty – sklepy a budy. Jejich soubory jsou chráněny jako vesnické památkové rezervace, které lze nalézt v Blatnici pod Sv. Antonínkem – Staré hoře, Veletinách – Staré Hoře a ve Vlčnově – Kojinách. V Uherském Hradišti – Mařaticích je pozoruhodný soubor vinných sklepů. Na území Uherskohradištska nalezneme i židovské památky, konkrétně Knihovnu Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, která byla po 2. sv. válce zrekonstruovaná a od roku 1968 slouží výhradně jako veřejná knihovna

(Slovácko – Uherskohradištsko, 2006, Stručná historie židovské synagogy [online]).

2 UHERSKÉ HRADIŠTĚ

2.1 Historie

Název Hradiště vznikl roku 1294 a jeho přívlastek Uherský až v roce 1587. Roku 1957 se český král Přemysl II. rozhodl založit na půdě, která náležela velehradskému klášteru, na soutoku Olšavy a Moravy pevnost Hradiště. Toto rozhodnutí bylo podmíněno tehdejšími loupeživými výpravami z východu. „*Obyvateli nového města se stali osadníci z královských Kunovic a klášterního Veligradu, dnešního Starého Města.*“ (Dvouletý, 2010, s. 37). Ve městě vznikly dvě tržní osady, každá s náměstím. Tyto byly však spojeny dnešní Prostřední ulicí, ve které byla roku 1296 vybrána parcela pro stavbu radnice. Město se stalo v 19. století sídlem úřadů, postupně se také rozrostlo za původní hradby, to vše přispělo k výraznému rozvoji města.

Devadesátá léta 19. století jsou symbolem řady staveb významných budov, jako je například Justiční palác nebo Nová radnice či náměstí Palackého. Za bouřlivý rozvoj stavebnictví můžeme také považovat období první republiky a v poválečné éře.

V současnosti městu náleží následující městské čtvrti: Mařatice, Rybárny, Jarošov, Míkovice, Sady – Derfle a Věsky. Celkový počet obyvatel čítá přes 26 000 (Dvouletý, 2010).

2.2 Historické památky ve městě

Za nejvýznamnější památku královského města lze považovat církevní komplex v městské části zvané Sady, který by zřejmě mohl být sídlem arcibiskupa Metoděje. Z městského opevnění, pocházejícího z první poloviny 14. století a ze století sedmnáctého se dochovaly pouze zbytky, městské brány se nedochovaly vůbec. Zůstala jen výpadová branka, tzv. Matyášova brána.

Za zmínku též stojí farní kostel sv. Františka Xaverského, barokní lékárna U Zlaté koruny, která plní svou funkci od konce 17. století. K nejhodnotnějším památkám města Uherského Hradiště bez pochyby patří Stará radnice v Prostřední ulici. Dominantou Mariánského náměstí se stal mariánský morový sloup, jenž byl v roce 1715 postaven jako projev díky za odvrácení morové epidemie (Dvouletý, 2010).

3 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA

3.1 Zvyky a tradice na Uherskohradištsku

3.1.1 Masopust

Doba zábav trvající od svátku Tří králů (6. ledna) do Popeleční středy (40 dní před Velikonocemi). Bývá celá nebo pouze její závěrečná třídenní část označována jako masopust, fašank, fašánek, ostatky, končiny apod. Z historického hlediska masopust zřejmě souvisí se starověkými slavnostmi, např. luperkálíe nebo bakchanálie. O tom svědčí i pochování basy, masopusta či bakusa jako forma zakončení masopustu. Během tohoto období se konaly hlavně svatby, zabíjačky a bály, a proto bylo období nazýváno obdobím hodokvasu. I přesto, že masopust probíhá v zimních měsících, jeho obsah naznačuje příchod k jarním obyčejům. Masopust tak bývá souborem obyčejů, které poskytovaly lidem zábavu před nadcházejícím zemědělským rokem.

Masopustní obchůzka osob v krojích nebo převlečených za různé maskary po domech, ve kterých hráli, zpívali a tancovali, byla nejokázalejší částí masopustního období (Národní ústav lidové kultury [online]).

V mnoha obcích chodí „babkovníci“ nebo „fašančáři“. Jedná se o průvod maškar, kde za zpěvu písní a doprovodu několika hudebníků obcházejí tyto „maškary“ obec dům od domu. Za to dostávají slaninu, vejce, peníze, koláčky. V současnosti většinou však už jen pohárek vína, slivovice nebo jiného alkoholického nápoje. Policajt, šašek, žid, fotograf, medvěd nebo baba s nůši patří mezi nejčastější staré maskary. Masky medvěda bývala ústřední postavou fašankových obchůzek. Významem této masky byla plodnost. Dnes se v průvodu setkáme i s postavami přenesenými z maškarních bálů (kovbojové, indiáni, cikánky apod.) nebo s maskami, které vycházejí z aktuální politické či společenské situace. Tzv. „hřebenáři“ chodívali v Šumicích (Krist, 1967).

„Nejčastějšími písněmi, které se při fašankových obchůzkách zpívají, jsou „Chodíme, chodíme, po babkování“, „Zhusta, chlapci, zhusta, konec masopusta“, „Už je toho masopustu namále“, „Fašanku, fašanku, už je ťa namále“, „Včera byl fašánek“ a „Pod šable, pod šable.“ (Krist, 1967, s. 5).

Tanec s magickým významem býval součástí obchůzek (*skákalo se, aby „konopě vysoko vyrůstly“*). (Krist, 1967, s. 5). Zpravidla jím byla domácí sedlečka, kterou tančili fašančáři s domácími děvčaty v každém stavení. Na Uherskobrodsku se tančí také zvláštní

mečový tanec. Až dodnes ve Strání pravidelně (podšable), v Bystřici pod Lopeníkem (bobkovníci) a v Komni (skakúni).

Při fašankářských obchůzkách a tanečních zábavách je dovoleno v písni nebo říkání použít vtípu či slov hrubšího zrna. K bujnému veselí to neodmyslitelně patří. O masopustu nesmí v žádném domě chybět smažené koblihy či boží milosti (Krist, 1967).

Obr. č. 5: Bobkovníci v Bystřici pod Lopeníkem

Zdroj: Masopust 2008 [online]

3.1.2 Vynášení Mařeny a nošení létečka

V současnosti oba zvyky chápeme jako loučení se zimou a oslavou přicházejícího jara. Podle etnografů patří u nás vynášení Mařeny (Moreny, Smrti) k nejstarším lidovým zvykům. Jeho historický doklad najdeme již ve 13. století.

Vynášení Mařeny a nošení létečka patří ke zvykům, které provádí děti na Smrtnou neděli (5. postní neděle). S figurou Mařeny (někde Mařáka, Marka), která je zhotovena z dřevěné kostry ve tvaru kříže, na níž je napichnutá slaměná postava oblečená do ženských nebo mužských šatů a často ovinutá řetězy s prázdnými vyfouknutými vejci, obchází děvčata (s Mařákem chlapci) v průvodu se zpěvem celou vesnici. Na jejím konci je figura odstrojena a zapálena a následně hozena do vody.

Poté se děvčata a chlapci vrací do vsi, kde mají přichystány rozkvetlé nebo ověnčené stromky – létečka, s nimiž obchází celou vesnici (Krist, 1967).

Oba zvyky se zachovávají jen v několika málo obcích, jako příklad uvádíme Suchou Loz, Hradčovice a Drslavice.

*Obr. č. 6: Chlapec s Mařákem a děvče s létečkem
Zdroj: vlastní fotografie*

3.1.4 Velikonoční hrkání

Velikonoce nebo také Svátky jara bývaly v minulosti významnější než Vánoce. Ne jinak je tomu dnes v oblasti Moravského Slovácka, tedy i na Uherskohradištsku. Tyto svátky se slaví vždy po jarní rovnodennosti, první neděli po jarním úplňku.

Na Zelený čtvrtek v křesťanských kostelech po ranním Gloria umlknou zvony. Říká se, že zvony odletěly do Říma. Zvonění je nahrazováno až do Bílé soboty zvukem klapáček, hrkaček, řehtaček, ščekotek, valch a bukálů, se kterými chodí chlapci po obci vždy ráno, v poledne a večer. Naposledy je můžeme slyšet na Velký pátek ve 3. hodině odpoledne. Lidé věřili, že tento zvuk hrkání vyžene z domu všechno zlé (Šotnerová, 2009).

Obr. č. 7: Hrkači

Zdroj: Zlín.cz [online]

3.1.5 Pomlázka

Pomlázka („šlaháčka“, „mrskačka“, „mrskut“, „šibačka“ na Slovácku) trvala tři dny, na Velikonoční pondělí, následující úterý a středu. Dnes se však slaví jen na velikonoční pondělí. Tento zvyk je velmi starý (14. století) a rozšířený po celé republice. Význam byl původně magický, z kterého se dodnes udrželo úsloví, že *„šlehat se musí, aby žena nebo dívka „neoprašivěla“, tj. aby neztratila krásu, aby byla zvaná do tance, zkrátka, aby nebyla nezácná“* (Krist, 1967, s. 11).

„Žíla“, „korbáč“, „tatar“ – šlehací nástroj, býval v dřívějších dobách pleten pouze z proutí, nejčastěji vrbového. V současnosti je využíváno rozmanitých materiálů, není výjimkou ani umělá hmota. Kromě malých tatarů nosí někde skupiny „šlaháčů“ ještě tatar velký, dlouhý čtyři až pět metrů. Každá dívka, která je navštívena, je povinna na něj přivázat stuhu (Krist, 1967).

Chlapci a muži obcházejí po domech známých děvčat. Zajít na šlaháčku k příbuzným a kmotrům patří k dobrému mravu. Dívky a ženy bývaly šlehány po rukách i zádech, dnes se však šlehá jen po lýtkách. Vyhlédnuté domácnosti bývaly přepadány tajně v noci nebo časně ráno. Chlapci se do nich dostávali přes půdu nebo oknem. Několikaveršové říkanky se říkaly při šlehání. Mnohé z nich jsou již téměř zapomenuty (*„např. na Uherskobrodsku: „Dávaj vajca po šlaháčce, esli nedáš dvě vajíčka, zešlehám ťa jak zajíčka“, jinde „Marijáno, stávaj ráno, dávaj vajca každé ráno!“*) (Krist, 1967, s. 11).

Kraslicemi a obarvenými vejci se ženy a děvčata odvděčují za šlehání. V dnešní době už většinou jen pohárkem vína nebo slivovice nebo jiným alkoholickým nápojem. Zvykem, který však již zanikl, bylo obdarovávání milenců kraslicemi v červeném nebo vyšivaném šátku.

V úterý měly šlehací právo ženy. Chodily jen vdané ženy, dívky pouze ojedinele (Krist, 1967).

„Ve středu byla pomlázka všeobecná, „jak kdo chce“ (Krist, 1967, s. 11).

Obr. č. 8: taneční soubor Botík (mužská část) s velkým tatarem

Zdroj: vlastní fotografie

3.1.6 Hody

K živým jevům lidové kultury v současnosti i minulosti patří hodové slavnosti. Na Moravě mají stejný význam jako posvícení v Čechách. Na Uherskohradištsku je můžeme zaznamenat od konce 19. století až do dnešních dnů. V letech první a druhé světové války i za protektorátu nedovolovaly společenské nebo politické poměry uskutečňovat tyto slavnosti. Avšak potřeba člověka slavit obnovila hodové obchůzky, které se koncem 19. století staly kulturními akcemi. Hody se slaví na konci léta a na podzim jako poděkování za výsledky zemědělských prací. S těmito slavnostmi se také pojí zvyklosti oprav a úprav domů, úklid celé hospodářské usedlosti včetně prostoru před domem i za ním. S pojmem hody je spojována také hostina, ke které jsou pozváni příbuzní a přátelé z okolí.

Návštěvnost hodů a také jev chodit za hodaři v posledních letech zesílil (Tarcalová, 2008).

Přípravy na hody na vesnici nebo městě

Za nejvýznamnější výroční událost na Uherskohradištsku jsou pokládány hody. Proto bude tomuto tématu věnována podstatná část teoretické části diplomové práce.

Lidé na vesnici mají menší množství kulturního vyžití než lidé z města, proto jsou zvyklí se aktivně zapojovat do organizace této nejdůležitější slavnosti roku. V současné době se hlavními organizátory ve většině obcí stala mládež – hodová chasa, společně s obecním úřadem, zastupitelstvem obce, folklorními soubory nebo také různými spolky, např. zahrádkáři, vinaři, sportovci.

Nemalé množství starostí s touto událostí se samozřejmě projevuje i v jejich přípravě. V letech minulých i dnes upravují občané a řádně uklízí a zdobí nejen náves, ale celou obec, uklízí kostel nebo kapli. Krepovými růžemi jsou často zdobeny ukazatele na kraji obce (Mistřice), mosty (Míkovice) i kříže (Tučapy). Vyzdobena bývá také budova, kde starosta povoluje hody. Kulturní zařízení, v nichž se konají večerní hodové zábavy, jsou rovněž vyzdobeny. Chvojí s papírovými růžemi nejčastěji zdobí vstupy do těchto budov (Nedachlebice), lze se setkat i s dlouhými upletenými věnci z krušpánku a bílými růžemi (Staré Město).

Domy stárků a stárek jsou také různě zdobeny. V pátek před hody chasa zdobí žoudra krušpánkem nebo chvojí s krepovými růžemi. Podle toho se pozná, že v tomto domě je stárek nebo stárka. Tam, kde bydlí stárci v panelovém domě, se nezdobí vchod bytu, pouze hlavní vchod do domu (Jarošov). Nad vchodem domu stárky bývá vyvěšený turecký šátek přeložený do trojúhelníku, panenka v kroji s úvazem tureckého šátku nebo navázaný turecký šátek či bílý věneček (Kunovice). „*Vchod domu stárka má panáčka v kroji (Huštěnovice, Topolná), jindy beranici nebo klobouk s voničkou a rozmarýnem.*“ (Tarcalová, 2008, s. 17).

V některých obcích má vchod do domu stárka, stárky, kulturního zařízení či hostince po obou stranách jehličnaté stromy zdobené krepovými růžemi a fáborky (Kunovice, Míkovice, Podolí).

Zdobení budov a domů je výrazem úcty k obřadníkům, úřadům a občanům po dobu hodových slavností. V současnosti na tuto slavnost přijíždějí různé zábavní atrakce, kolotoče či střelnice, což nepřispívá ke vzhledu hodových obcí (Tarcalová, 2008).

K nejstarším hodovým znakům patřilo stavění máje uprostřed obce, před domy stárka a stárky nebo před obecním úřadem. Jedná se o vršek borovice nebo smrku, který děvčata

ozdobí krepovými růžemi a fábory. „Máj musel být hodně vysoký, aby chasa nebyla předstižena chlapci ze sousedních vesnic.“ (Tarcalová, 2008, s. 22). Hodové máje se na uherskohradištském Dolňácku objevují zřídka. V Březolupech, na Svárově, Zlámanci a v Nedachlebicích se v současnosti tento zvyk ještě udržuje. Stromky přivázejí chlapci z lesa hned ve čtvrtek, aby byl dostatek času máj nazdobit (Tarcalová, 2008).

Obr. č. 9: Vstup do domu stárky (Nedachlebice)

Zdroj: vlastní fotografie

Taneční příprava na hody

Rysem, který je společný pro všechny obce, je taneční příprava mládeže. Již koncem prázdnin se schází tzv. hodová chasa a učí se nejen krokům polky a valčíku, ale i základním krokům lidových tanců a choreografiím, k jejichž sestavení si chasa často zve zkušené tanečníky z místních či jiných souborů, někdy i odborníky – taneční folkloristy. V místě, kde existuje folklorní soubor, mají mladí lidé větší chuť se zapojit a zúčastnit obchůzky a pochytit tak základy lidového tance. Nacvičené tance se předvádějí před domem stárka, stárky, před obecním úřadem, na návsi. Avšak večer se stává taneční pásmo součástí programu taneční zábavy v kulturním zařízení, kde hodovou chasu doprovází dechová či cimbálová muzika. Děti základních a mateřských škol se také zapojují do předvádění tanců a her (Kostelany, Vážany). Taneční pásma nacvičují děti pod vedením jejich učitelek, které o hodových slavnostech předvádějí v některém centrálním místě v obci (Tarcalová, 2008).

Folklorní taneční soubory, jejichž členy jsou i děti, nacvičují též často taneční choreografie, které prezentují o hodech (Březolupy).

Hodové dny

Hody jsou a byly odedávna obdobím veselosti a zábavy. Do roku 1950 byla hlavním dnem neděle, avšak slavilo se několik dnů. Začínaly nedělní bohoslužbou a trvaly do středy. Ve třicátých letech 20. století se občůzky obce uskutečňovaly v neděli a pondělí, dozvuky následovaly v úterý a středu. Po roce 1950 se slavnosti hodů přesunuly na sobotu a neděli, dozvuky se konaly za týden. Výjimkou jsou Míkovice, kde hlavním hodovým dnem zůstala neděle (Tarcalová, 2008).

Oblečení účastníků hodů

„Uherskohradištský kroj patříci do skupiny krojů uherskohradištského Dolňácka je nejpočetněji zastoupeným krojovým typem na Uherskohradištsku. Podle drobných rozdílů se dělí na 4 podtypy:

- a) staroměstsko-jarošovský (Mařatice, Jarošov, Staré Město, Sady /pouze ženy/)*
- b) bílovický (Topolná, Bílovice, Březolupy, Částkov, Kněžpole, Nedachlebice, Mistřice, Javorovec, Svárov, Zlámanec)*
- c) velehradsko-spytihněvský (Jalubí, Traplice, Babice, Huštěnovice, Kudlovice, Jankovice, Košíky, Staré Hutě, Velehrad /rekonstruovaná podoba staršího vývojového typu kroje/, Modrá, Salaš)*
- d) polešovický (Polešovice, Boršice, Nedakonice, Vážany, Ořechov, Tučapy, Kostelany n/M, Tupesy, Zlechov, nově i Stříbrnice, Medlovice, Újezdec, Hostějov)“*

(Uherské Hradiště [online]).

Ženský kroj

V současnosti, kdy se hlavním hodovým dnem stala sobota, se právě v tento den strojí účastníci hodů do nejslavnostnějších krojů. Části kroje mění nejčastěji děvčata, jiné mají na sobotní občůzku obce, jiné na taneční zábavu a v neděli, na dozvuky či na tzv. babské hody se oblékají již do méně slavnostních částí. Jinak se oblékají děvčata, která mají některou funkci (např. stárka), jinak svobodné dívky a jinak také vdané ženy.

Nejpěkněji chodí děvčata oblečená v první hodový den, pro který je typické vázání tureckých šátků na záušnice. Úvaz se liší podle okrsku.

K tureckému šátku patří baňaté navrapené rukávce s vyšíváním, vyšíváný obojek, dva nárameníky a dvě přednice, které již uvidíme jen zřídka, nejčastěji se setkáme s jedním kusem přednice. Kadrle – volány okolo loků zdobí rukávce. Starý typ rukávců válcovitého tvaru, stále ještě oblékají dívky na Kunovicku. S lomenými rukávci s velkým našaseným obojkem

a bohatou kadrli se setkáme na Uherskoostrožsku. „*Na Buchlovicku se rukávce s vysokým naškrobeným límcem oblékají pod kabátek, v Břestku se nosí s kordulka*“ (Tarcalová, 2008, s. 25).

Pro jednotlivé krojové okrsky je také stříhem typická kordulka, která se obléká na rukávce. Děvčata na Bílovicku oblékají staré bílé brokátové kordulky, které se uchovaly v dobrém stavu údajně proto, že je oblékaly jen nevěsty. Uherskoostrožské kordulky jsou šity z fialového či zeleného sametu, ozdobené širokými našitými pentlemi. Na zádech mají šňůrování nazývané tři páni (Tarcalová, 2008).

Mezi nejsvátečnější přední sukni je považována „*sukně z červeného brokátu s bílými protkávanými květy a někdy bílou našitou krajkou*“ (Tarcalová, 2008, s. 26). Nejvzácnější je pak sukně z ornátu. Hustě našené sukně světlých pastelových barev z kvítkového jemného plátna nosí děvčata na Buchlovicku. Zadní černou sukni šorec zdobí černé tráčky s barevným květovým vytkáváním. Štrumpě (velké stuhy) se uvazují na Uherskoostrožsku.

Na nohách nosí děvčata černé punčochy a vysoké selské boty, šněrovací nebo čizmy. Pupkové punčochy oblékají krojované dívky v Tupesích jen k obřadním příležitostem. K hodové zábavě se mění jen přední sukně za méně vzácnější. Na nedělní hodovou mši svatou chodí děvčata v rukávcích a brokátové sukni. Po selsky se chodí odpolední obchůzka nebo se vozí beran, tzn. jupka s límečkem nebo bez něj, čínský či brokátový fěrtůšek a brokátový šátek na hlavě nebo jen volně přehozený přes ramena. V obcích, kde se pořádají hody např. na svátek sv. Kateřiny (Bílovice), kdy už je zima nosí děvčata černou kacabajku a šátek s našitou krajkou nebo třásněmi na okrajích, jež uvazují pod krkem.

V podvědomí lidí stále zůstává, že znakem vdané ženy na Uherskohradištsku je jupka (Tarcalová, 2008).

Mužský kroj

Plátěné kalhoty jsou ve většině obcí nahrazeny soukennými nohavicemi. Hnědý dlouhý kožený řemen s malou mašličkou na konci opasuje nohavice. Svůj kapesník vyšívaný červenou bavlnkou do květinového ornamentu, nebo bílý, vyšitý dírkovou výšivkou, si chlapci buď vkládali do rozstříhu kalhot, nebo si jej naskládali či zasunuli do otvoru kalhot jen z jedné strany. Tzv. dudová košile s vyšíváním na výřez a kordula, patří ke slavnostnímu mužskému kroji. Vlněný červený šátek s třásněmi nosí chlapci na Kunovicku spolu s mírně modřenou košilí. Žlutý vlněný šátek s třásněmi spatříme u chlapců na Uherskoostrožsku. Na hlavu nasazují muži klobouk nebo beranici, zdobené voničkami a navázanou hedvábnou barevně vytkávanou stuhu. Kosírky nesmí chybět. Bílou košili, červený puntíkový šátek

uvázaný pod krkem, kordulu a bílý lajbl oblékají chlapci z Buchlovic. Ženatí muži chodí v sámkové plátěné košili s květinovým červeným vyšíváním na prsou a bílým soukenným lajblem. Průstřih kalhot nezdobí kapesníček nebo šátek a klobouk či beranice je bez voničky a kosírků. Někdy nosí starší muži plátěné kalhoty třaslavice se zástěrou, kordulu, sámkovici s vyšíváním červeným čtverečkem na límečku košile (Topolná) (Tarcalová, 2008).

Obr. č. 10: Dívče a chlapec v kroji z Kunovic

Zdroj: vlastní fotografie

Stárci a podstárci

Hlavními obřadníky v obcích na Uherskohradištsku, kde se slaví hody, jsou stárci a stárky. Být zvolen stárkem představuje velkou čest. Stárci setrvávají ve své funkci po celý rok. Ve většině obcí však stárek již vystupuje pouze jako vedoucí osoba při pořádání hodů. Často také podněcuje mládež k udržování tradice oblékání se do kroje, napomáhá s přípravou hodových tanců a přípravou jiných akcí, které jsou spojeny se slavností hodů. Přijmout tu čest a stát se stárkem není jednoduché. Stárek musí být osobností a má mít dobré organizační schopnosti. Finanční otázka však hraje velkou roli v přijetí této funkce. Dříve proto patřilo stárkování zejména selským rodinám – sedlcký stárek. Za mladšího stárka (setkáváme se též s pojmenováním podstárek - Stříbrnice, mládek – Podolí, Prakšice) býval volen chlapec z prostředí chalupníků – chalupnický stárek. Starší stárka (též stárkyně nebo stárková)

doprovází staršího stárka. Podstárka (nazývána též mládková, mladší stárka) stojí po boku mladšího stárka. Úkolem mladšího stárka a stárky je pomoc s průběhem a organizací hodů. V Jalubí nebo v Jankovicích se setkáme s jedním podstárkem navíc. S květináčem rozmarýnu v ruce jde nebo i cifruje v čele průvodu, udává směr a tempo obchůzky (Tarcalová, 2008).

Svou výjimečnost v hodové chase stárci a stárky umocňují nejen dekorativními znaky na oblečení, ale i artefakty, které nesou v rukou. Velké a malé právo náleží stárkům. Výjimkou jsou Osvětimany, kde je znakem stárka věnec nesený na nosítkách. Výsadou třetího stárka, kterého určí před hody stárek, je rozmarýn v květináči. Na jeho větvičkách jsou navázané červené mašličky, v některých obcích i drobné barevné kvítky (Jalubí, Velehrad). Oblečení stárků se nijak výrazně neodlišuje. Pouze stárci z Polešovic, Vážan a Stříbrnic se odlišují od ostatních chlapců soukennými kalhotami, kodrulkou, košilí s vyšíváním a kloboukem s vonicí a kosírkami. Bohatěji zdobená beranice nebo klobouk je často znakem staršího i mladšího stárka v mnoha obcích. Rozmarýnovým věnečkem s bílými kvítky po obvodu beranice se odlišují stárci od ostatních chlapců např. v Babicích, Huštěnovicích, Jalubí. Stárci z Kostelan nosí bílou beranici zdobenou vonicí, barevnou protkávanou stuhou a kosírky. Znakem nedakonických stárků je vydrovice – čepice kulatého tvaru z kožešiny a tyrkysovým dýnkem uprostřed (Tarcalová, 2008). „*Bývá zdobená rozměrnou vonicí lopatovitého tvaru z umělých kvítek, hedvábných kvítek, hedvábné květované stuhy jsou doplněné dlouhými pavími pery*“ (Tarcalová, 2008, s. 49).

Stárky a podstárky

Jsou obce, ve kterých se stárky a podstárky poznají na první pohled, avšak v jiných obcích mezi nimi nenajdeme téměř žádný rozdíl. Hlavní krojovaná dívka má většinou přední sukni ušitou z lepšího materiálu než ostatní. Setkáváme se i s rozdílem v úpravě hlavy. Většina děvčat ve funkci stárky nosí turecký šátek uvázaný na záušnice. „*Koncem 19. století je doloženo, že stárky chodily o hodech v pentlení, čepení či věnci jako nevěsty či družičky o svatbě. Tento zvyk se traduje v Březolupech, Částkově, Svárově, Zlámanci a Uherskoostrožsku*“ (Tarcalová, 2008, s. 51). V současnosti stárky chodí po bílu – tzn. rukávce s bílou kordulkou, bílý fěrtoch (zadní sukňě), dírkově vyšité tráčky a bílá brokátová přední sukňě ozdobená kvítky nebo snítkami rozmarýnu. Hlavu má zdobenou bílým věnečkem. V Bílovicích má však stárka na hlavě turecký šátek. Na druhý hodový den zůstává ve většině obcí zvyk, že stárka jde v kroji slavnostním – v rukávcích a tureckém šátku. Rozmarýnovou nebo krušpánkovou větvičku nosí starší stárka v Mařaticích, ve Zlechově či Kostelanech dostane květ růže od svého stárka. Jiným artefaktem stárek

je dort, pečivo v podobě beránka, talíř (Kunovice) nebo košík (Uherský Ostroh) s ovocem, džbáněk (Kněžpole) nebo bílé vyšívané kapesníček (Kostelany) (Tarcalová, 2008).

Obr. č. 11: Starší stárek a stárka po bílu s právem ukončeným typickým jablkem (Březolupy)

Zdroj: vlastní fotografie

Dětské hody

Účast dětí na hodech by neměla chybět. Ty však nebyly do hodového průvodu zařazovány, zlom nastal až v polovině osmdesátých let. V roce 2007 připravily ženy ze Zlámance tamní dětské hody. Stárka a stárku měly i děti a samozřejmě nesměly chybět ani jejich insignie, jež byly napodobeninami stárkovských práv. Dětská hodová obchůzka končila v místním sále, kde děti oblečené ve slavnostních krojích předvedly secvičené tanečky. Tento nový zvyk byl přijat místními obyvateli velmi pozitivně (Tarcalová, 2008).

3.1.7 Slovácké slavnosti vína a otevřených památek

V diplomové práci se o této tradici zmiňujeme z toho důvodu, že právě Slovácké slavnosti vína konané druhý víkend v září, jsou příležitostí, kde mohou děti ukázat své kroje ve slavnostním průvodu, ve kterém reprezentují svou obec nebo lidový taneční soubor.

Historie této novodobé tradice spadá do roku 2003. Uherské Hradiště se na celé dva víkendové dny promění ve velké pódium. „*Bez nadsázky můžeme konstatovat, že jde*

o největší přehlídce slováckého folkloru, vína a gastronomických specialit v České republice, přičemž i v evropském měřítku hledá tato akce jen těžko konkurenci“ (Dvouletý, 2010, s. 13).

Jak už sám název napovídá, víno a vinařská tradice se staly hlavním pojítkem slavností. Hlavní kostra slavností se téměř nemění, v pátek začíná slavnostním zahájením pro pozvané hosty, v sobotu se koná velkolepý průvod, ve kterém lze shlédnout kroje všech mikroregionů Slovácka, následuje prezentace jednotlivých mikroregionů v různorodých prostorách, ať už jsou to představení na venkovním či vnitřním pódiu, nebo i informační panely o jednotlivých obcích. K prezentaci obcí nesmí chybět ani pokrmy. Slavnosti jsou zakončeny nedělním koštem vína a oslavami Dne evropského dědictví (Dvouletý, 2010).

S touto velkolepou slavností se pojí i některé rekordy. V roce 2008 byl překonán tehdejší rekord v počtu krojovaných jdoucích jedním společným slavnostním průvodem. Tehdy se do průvodu zapojilo 4 153 krojovaných. V témže roce byl také ustanoven další český rekord v počtu tanečníků slováckého verbuňku, kteří tancují společně na jednom místě. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek přilákají jistě do královského města Uherského Hradiště všechny milovníky lidových písní, krojů a vína (Dvouletý, 2010).

Obr. č. 12 Slovácké slavnosti vína – slavnostní průvod

Zdroj: vlastní fotografie

3.1.8 Tradiční lidové koledy

Pojmenování koleda je vyvozeno od římských lednových přání – Calendae Ianuarie a vznikla v předkřesťanském období. Byla spjata s časem jara, který měl velký význam pro rolníky kvůli zemědělským pracím.

Jedná se o obřadní občůzku, která je spojená s popěvkou, říkadly a zpěvem písní. V minulosti se koledovalo často v přestrojení za maškary, které nevázaně dováděly. To se však nelíbilo církvi a následně chtěla odstranit lidové kolední občůzky prostřednictvím koledních občůzek kněží. Od 14. století pak byly církevní vánoční písně o narození Krista součástí koledních občůzek kněží. Písně však byly zpívány nejprve latinsky, až později v českém jazyce. Smyslem vánočního koledování bylo přinést štěstí, zdar a blaho nejen v životě osobním a rodinném, ale i v hospodářství.

Zejména děti se vydávaly na koledu, ale i obecní chudina, sociálně slabí lidé a pastýři. Neobdarování koledníka pak bylo nemyslitelné (Šottnerová, 2009).

3.1.9 Na Štěpána není pána

Svátek sv. Štěpána neboli druhý svátek vánoční, je dnem, kdy je mnohem veseleji než v první svátek vánoční. V tento den se navštěvovali známí a příbuzní a chodilo se na koledu, zejména děti ke svým kmotrům. Jako nejznámější koledu můžeme uvést tuto:

Koleda, koleda Štěpáne!	Co mám smutný dělati?
Co to neseš ve džbáně?	Musím jinou žebrati.
Nesu, nesu koledu,	Koledu mi dejte,
upad jsem s ní na ledu,	jen se mi nesmějte!
psi se na mě sběhli,	Koledu mi dali,
koledu mi snědli.	přece se mi smáli.

Na Moravě se však tento svátek držel v duchu hesla „Na Štěpána každý sobě za pána.“ Tento den se slavil jako den svobody mužů, kteří se stali středem pozornosti. Od časného rána přicházela děvčata muže oholit a vyleštit jim boty. Pokud napadl sníh, nebylo zapomenuto ani mytí sněhem. I kdyby některý muž nezašel po celý rok do hospody, tak v tento den se tam musel bezpodmínečně objevit. Když se následně vraceli v bujaré náladě domů, manželky se nezlobily. Tato svoboda končila mužům 31. prosince.

První a druhý měsíc v roce byl symbolem největšího počtu svateb za celý rok. Na svátek sv. Štěpána pak z kazatelen zaznívala jména snoubenců, tedy budoucích manželů. Tímto také končila i skutečná svoboda mládenců.

Čeledínům také končila smlouva, avšak ti, kteří se dohodli s hospodářem na nové, dostávali v tento den týdenní dovolenou.

Svátek sv. Štěpána se však netýkal pouze mužů. Tzv. svatoštěpánské umývání mužů ženami má prý podle pranostik zajistit zdraví mužů a chlapců a vyvážený chod domácnosti po dobu celého následujícího roku. Brzy ráno se ženy buď jednotlivě, nebo ve skupinách dostali do pánských a klukovských ložnic. Nic netušící spáče omyly mokkými ručníky, haděrkami nebo použily vodou naplněné starodávné konvičky či jiné nádoby (Kokory-2009 [online]).

3.2 Lidové tance z Uherskohradištska

V životě národa i ve výchově mládeže je lidový tanec významnou kulturní hodnotou. Se snahou o jeho zapojení jak do výchovy tělesné tak i hudební, se v současnosti stále častěji setkáváme. Dětem touto cestou přibližujeme hudbu a tanec našeho národa, snažíme se o posílení estetického vztahu k této oblasti umění. Touto snahou také posilujeme vztah k tomu, co utváří pojetí domova a vlasti (Polášková, Košíková, 1988).

Tance členíme podle jednotlivých typů. „*Většina dětského tanečního projevu jsou ve skutečnosti dětské taneční hry, tj. hry prováděné taneční formou za doprovodu písně /Eliška, Sil Petr proso/, které najdete také v jiných sbírkách dětského folkloru.*“ (Polášková, Košíková, 1988, s. 1). Přirozeně se děti učily a tancovaly i tance dospělých.

Druhy dětských tanců:

- taneční hry se zpěvem
- tance točivé
- tance figurální
- tance kolové
- taneční hry
- obřadní tance

(Polášková, Košíková, 1988)

Z výše uvedených dětských tanců jsme jako příklad vybrali taneční hry se zpěvem (Na drátenička, Na Elišku).

Na drátenička

Děti utvoří kolo, chodí a zpívají:

Handwritten musical notation for the song 'Na drátenička'. It consists of two staves. The top staff has a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is written with quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes. The bottom staff has a bass clef and continues the melody with quarter and eighth notes. The lyrics continue below it.

Já su ma-ly, drá - te - ni - ček
Já znám dobře drá - to - va - ti
z tej trenčanskej sto - li - ce,
misky, hrnce, ra - dli - ce.

(Polášková, Košíková, 1988, s. 3)

Následně pokleknou na koleno a zkouší napodobit drátování. Přitom zpívají:

Handwritten musical notation for the second part of the song. It consists of two staves. The top staff has a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is written with quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes. The bottom staff has a bass clef and continues the melody with quarter and eighth notes. The lyrics continue below it.

Já se za to pra-nic ne-sty - dím,
že já hrnce drá-to-vat u-mím.

(Polášková, Košíková, 1988, s. 3)

2. Když já jedu přes městečko,
lidé na mňa volajú,
pod' sem, pod' sem dráteničku,
přitom prstem kývajú,
misky hrnce dávajú.
Já se za to...

(Polášková, Košíková, 1988, s. 3)

Na Elišku

Dívky si mezi sebou vyvolí Elišku, následně se spojí do kruhu, chytanou se za ruce a chodí po kruhu a zpívají. Eliška stojí mezitím v kruhu.

E - li - ška v ko - le tan - cu - je
rá - da mlá - den - ce mi - lu - je.
E - li - ško má mi - lá rŮ - ži - čko
čer - ve - ná ,

(Polášková, Košíková, 1988, s. 4)

2. Zalet' za Dunaje přes zelené háj.

si Petr pro - so aj pře - ni - cu,
Ješíc by by - lo je - dno - ho pře - ba,
na - tre - fil tam kře - pe - li - cu,
co by na - dro - bil propána chleba.
Křepe li cu má křepe la ne - má,
mā - lo nās, mā lo nās, pod Eliško mexi nās.

3. Vyber si ze pěti, kterou budeš chtět.
4. Třebas tu na kraji, už je Petr v ráji. Po odezpívání poslední sloky si vybere Eliška některou z děvčat a tančuje s ní.

Původní Eliška se vrací do kola a ta, se kterou tancovala, se stává Eliškou (Polášková, Košíková, 1988).

3.2.1 Dětské folklorní soubory

V okolí Uherského Hradiště se můžeme setkat s celou řadou dětských folklorních souborů, avšak s ohledem na téma diplomové práce se zaměříme pouze na některé z dětských lidových souborů. Ve většině případů se však jedná o lidové taneční soubory se zaměřením na děti. Mezi nejznámější patří níže uvedené:

- ***Hradišťánek***

Tento dětský folklorní soubor byl založen v Uherském Hradišti roku 1955. Repertoár souboru je přizpůsoben věkovým skupinám od 5 do 17 let. Všechny tyto skupiny spojuje nejen radost z pohybu ale i kamarádství a přátelství. Hradišťánek se stal během své dlouhodobé činnosti neodmyslitelnou součástí kultury nejen v Uh. Hradišti, ale i širokém okolí. Účast na mezinárodních festivalech na téměř všech kontinentech však také není výjimkou (Hradišťánek [online]).

- ***Olšavěnka***

Členové souboru Olšava si v roce 1955 uvědomili, že je potřeba se postarat nejen o současné tanečnický, ale i o své nástupce. Paní Eliška Buráňová – Sušilová se stala první vedoucí souboru a v pozdější době společně se svým manželem vytvořili několik nových čísel, které jsou dodnes základním jádrem repertoáru. Jméno dětského folklorního souboru Olšavěnka se pojí také s dr. Pilátem, z jehož tvorby soubor také těží dodnes. Vedení souboru dnes se snaží navázat na práci svých předchůdců. Soubor navštěvuje v současnosti 37 dětí ve věku od 6 do 13 let (Olšavěnka [online]).

- ***Střešnička***

Roku 2009 vznikl v Jalubí tento soubor, který má v současnosti kolem 30 členů, kteří jsou rozdělení do skupin podle předškoláků a školáků. Místní sběratel Alois Fajkus ochotně napomáhá vedoucím souboru manželům Chlupovým. Stejnojmenná dětská cimbálová muzika pod vedením Pavla Vagundy doprovází tančící děti, které se zapojují do místních tradic konaných v obci (Dvouletý, 2010).

- ***Taneční soubor Botík***

Manželé Zábojníkovi se v roce 1993 rozhodli pro založení tanečního souboru Botík, s tehdejšími názvem Březolupský Botík. Soubor je rozčleněn podle věku do čtyř skupin, kdy poslední skupinu tvoří „dospěláci“. Nejedná se tedy o ryze dětský folklorní soubor. Na svém počátku tancovali tanečníci od country tanců přes plesová předtančení až po lidové tance a variace irských tanců. V současnosti se však repertoár zúžil pouze na lidové tance. V roce 2007 se soubor stal občanským sdružením.

(Taneční soubor Botík [online]).

- ***Kunovjánek***

Lidovým hrám, známým i neznámým písničkám a základním tanečkům z oblasti Dolňácka se děti učí v dětském folklorním soboru Kunovjánek, který vznikl v roce 2006. V Kunovicích se soubor zúčastňuje většiny kulturních akcí, jako je Jízda králů, Den matek, Fašank a jiné (Město Kunovice [online]).

- ***Popovjánek***

Popovjánek byl založen v roce 1995, jako folklorní soubor. Jeho úkolem bylo obnovit a udržet lidové tradice v tamější obci. Jak plynul čas, folklorní soubor se stal tanečním. Z jeho repertoáru bylo možné shlédnout country tance i tance historické. Zabýval se také tanci irskými. Soubor se zúčastňuje tradičních akcí, jako je vynášení Moreny, vystoupení k Svátku matek, slavení hodů v Popovicích a jiné akce.

Soubor se zúčastnil několika celorepublikových soutěžních přehlídek dětských tanečních skupin. V roce 2000 se soubor stal občanským sdružením. V současnosti čítá soubor 34 dětí v rozmezí od 5 do 14 let (Popovjánek [online]).

- aj.

4 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURNÍ TRADICE REGIONU

V následující kapitole se budeme snažit stručně popsat a zařadit téma kulturních tradic a tematiku region do kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Vzhledem k rozsáhlosti RVP ZV uvedeme jen ty vzdělávací oblasti, očekávané výstupy a učivo, které souvisí s tematikou kulturních tradic a regionu a s projektem praktické části.

Tematiku kulturních tradic regionu můžeme zasadit do následujících vzdělávacích oblastí:

- **Jazyk a jazyková komunikace** (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- **Matematika a její aplikace** (Matematika)
- **Člověk a jeho svět** (Člověk a jeho svět)
- **Umění a kultura** (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- **Člověk a zdraví** (Tělesná výchova)
- **Člověk a svět práce** (Člověk a svět práce)

4.1 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Komunikační a slohová výchova

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry

Učivo

- čtení
- naslouchání

- mluvený projev
- písemný projev

Jazyková výchova

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje

Učivo

slovní zásoba a tvoření slov

tvarosloví

Literární výchova

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- volně reprodukuje text podle svých schopností

Učivo

- zážitkové čtení a naslouchání
- tvořivé činnosti s literárním textem
- základní literární pojmy

4.2 VZDĚLÁVACÍ OBOR: CIZÍ JAZYK

Receptivní řečové dovednosti

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- rozumí známým slovům a jednoduchým větám se vztahem k osvojovaným tématům
- rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů a využívá je při své práci
- používá dvojjazyčný slovník

Produktivní řečové dovednosti

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- sestaví gramaticky a formálně správně jednoduché písemné sdělení, krátký text a odpověď na sdělení

Interaktivní řečové dovednosti

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- aktivně se zapojí do jednoduché konverzace, pozdraví a rozloučí se, poskytne požadovanou informaci

Učivo

- pravidla komunikace v běžných každodenních situacích
- základní gramatické struktury a typy vět, základy lexikálního principu pravopisu slov

4.3 VZDĚLÁVACÍ OBOR: MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Číslo a početní operace

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel
- řeší úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel

Učivo

- obor přirozených čísel
- násobilka
- vlastnosti početních operací s přirozenými čísly
- písemné algoritmy početních operací

Geometrie v rovině a v prostoru

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary
- určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran

Učivo

- základní útvary v rovině
- délka úsečky; jednotky délky a jejich převody
- obvod obrazce

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- řeší jednoduché praktické úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

Učivo

- slovní úlohy

4.4 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Místo, kde žijeme

Očekávané výstupy - 2. období

žák

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
- vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického

Učivo

- okolní krajina (místní oblast, region)
- naše vlast
- mapy obecně zeměpisné a tematické

4.5 VZDĚLÁVACÍ OBOR: HUDEBNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasu v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

Učivo:

Vokální činnosti

- pěvecký a mluvní projev – pěvecké dovednosti (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónu, dynamicky odlišný zpěv), hlasová hygiena, rozšiřování hlasového rozsahu

4.6 VZDĚLÁVACÍ OBOR: VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazového vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)

- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Učivo

Rozvíjení smyslové citlivosti

- prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru
- smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – fotografie, tiskoviny, film

Uplatňování subjektivity

- prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností - manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, akční tvar malby a kresby
- přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, založené na smyslovém vnímání)

Ověřování komunikačních účinků

- osobní postoj v komunikaci – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací
- komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – v komunikaci se spolužáky, rodinnými příslušníky a v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje (ve škole i mimo školu); vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření

4.7 VZDĚLÁVACÍ OBOR: TĚLESNÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguješ pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti

Učivo

Činnosti ovlivňující zdraví

- význam pohybu pro zdraví – pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu
- příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení
- zdravotně zaměřené činnosti – správné držení těla
- hygiena při TV – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- rytmické a kondiční formy cvičení pro děti – kondiční cvičení s hudbou nebo rytmických doprovodem, základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, jednoduché tance

4.8 VZDĚLÁVACÍ OBOR: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Očekávané výstupy - 2. období

žák

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Učivo

- vlastnosti materiálu (papír, karton, textil aj.)
- pracovní pomůcky a nástroje – funkce a využití
- jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce
- lidové zvyky, tradice, řemesla

(RVP ZV, 2013, část C)

II EMPIRICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY

Lidová kultura je cenným dědictvím pro všechny současné a zejména pro budoucí generace. Většina tradic, které provází lid od pradávna, je spojena s jeho vírou, přírodou a mýty. Lidové zvyky mají zpravidla své stále časové zařazení v koloběhu přírody. Není tedy divu, že lidem nahrazovaly spolehlivě kalendář.

V dnešní uspěchané době lidé využívají jiných prostředků k orientaci v čase. Lidové tradici nemůžeme však upřít její místo ani v životě dnešního moderního člověka.

V současnosti se pomalu a nenápadně začíná vytrácet povědomí nejen dětí, ale i dospělých o lidové kultuře regionu, ve kterém žijí. Myslíme si, že povědomí člověka o tradicích regionu, ve kterém žije, by mělo patřit k jeho základní vzdělanosti. Na základě toho pak lze porovnat kulturní dědictví jednotlivých regionů, vážit si regionálních specifik a budovat si k nim vztah na základě úcty. Z velké části se na zachovávání tradic podílejí lidové soubory, ať už taneční či pěvecké.

Rozhodli jsme se proto zrealizovat výzkumné šetření, které by zjistilo, jak velký zájem je u dětí 5. ročníků ZŠ navštěvovat lidové soubory a do jaké míry vedou tyto organizace své členy k dodržování lidových zvyklostí.

Dále nás bude zajímat vlastní zájem žáků o lidovou kulturu, demografické a genderové rozdíly.

5.1 Cíle šetření a stanovení předpokladů

Hlavním cílem našeho šetření je zjistit, zda členství v lidovém tanečním souboru (dále jen LTS) má vliv na dodržování lidových tradic u žáků 5. tříd ZŠ a zda některé tradice dodržují.

Dílčími cíli výzkumu je porovnat genderové a demografické rozdíly u dodržování lidových tradic na Uherskohradištsku a zároveň odhalit hlavní informační zdroj lidových tradic.

Na základě výše uvedených cílů jsme stanovili následující **předpoklady**:

Předpoklad č. 1: *Předpokládáme, že počet dívek, které se při slavnostních příležitostech oblékají do kroje, bude vyšší než počet chlapců.*

Předpoklad č. 2: *Předpokládáme, že žáci, kteří navštěvují (navštěvovali) lidový taneční soubor více než 4 roky, umí zatancovat min. 1 z uvedených tanců.*

Předpoklad č. 3: *Předpokládáme, že většina žáků zpívá doma na Štědrý den koledy.*

Předpoklad č. 4: *Účast žáků městské ZŠ na folklorních akcích bude nižší než účast žáků vesnických ZŠ.*

Předpoklad č. 5: *Pro žáky 5. tříd budou hlavními informačními zdroji o lidových tradicích Uherskohradištska domov a školy.*

6 METODIKA ŠETŘENÍ

Pro uskutečnění výzkumného šetření jsme použili metodu dotazníku. Dotazníkem se rozumí „soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“ (Chráska, 2007, str. 163). Tuto metodu jsme zvolili rovněž z důvodu, že „dotazník umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů“. (Chráska, 2007, str. 164).

K našemu šetření jsme tedy sami sestavili dotazník (viz. příloha č. 1), který nebyl standardizován. Položky jsou sestaveny tak, aby byly na mentální i věkové úrovni žáků 5. tříd ZŠ. Dotazník je anonymní a obsahuje 12 položek, z nichž 11. je určena pouze chlapcům a 12. pouze dívkám. Dotazník obsahuje jak uzavřené položky s výběrem odpovědi, polouzavřené položky, kdy respondent volí tuto nabídku v případě, že mu jiné nevyhovují, tak i výčtové položky, u kterých respondent vybírá více odpovědí souběžně (Chráska, 2007). První dvě dichotomické položky zjišťují demografické údaje, konkrétně pohlaví respondentů a lokalitu ZŠ. Následující položky jsou již zaměřeny pouze na kulturní tradice regionu Uherského Hradiště a mohou být dichotomické s volbou jedné odpovědi i polytomické s výběrem více odpovědí.

6.1 Charakteristika analýzy dat

K vyhodnocení výsledků šetření jsme odpovědi jednotlivých položek vždy sečetli a převedli na procenta. Výsledky jsme zapsali do tabulek a pro větší přehlednost znázornili v pruhových a výsečových grafech.

6.2 Charakteristika výzkumné skupiny

Dotazník směřoval k žákům 5. tříd ZŠ v regionu Uherskohradištska, tzn., že se věk žáků pohyboval v rozmezí mezi 10. – 11. rokem. Samotné návštěvě jednotlivých tříd předcházela osobní konzultace s řediteli základních škol. Vzhledem k naší osobní účasti při vyplňování dotazníků respondenty, byla jejich návratnost 100%, rozdali jsme 84 dotazníků a stejný počet byl i vrácen.

6.3 Vyhodnocení a interpretace šetření

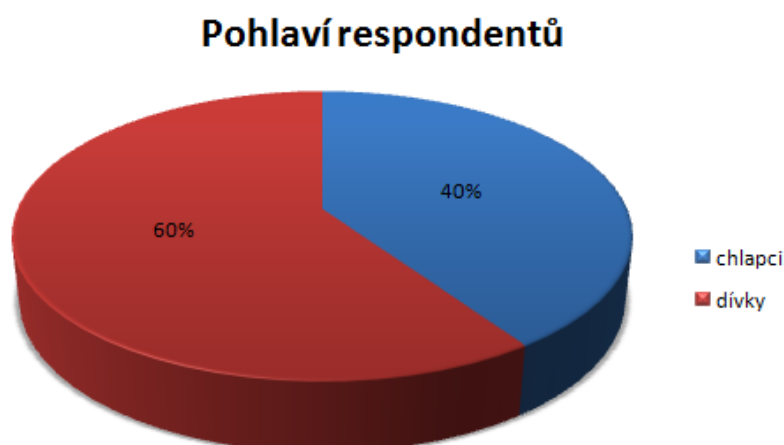
Tato kapitola podává výsledky šetření uskutečněného prostřednictvím dotazníku zaměřeného zejména na lidové kulturní tradice Uherskohradištska a jejich dodržování u žáků 5. tříd ZŠ.

Výsledky šetření jsme shrnuli do tabulek a grafů, ze kterých bude možné ověřit, zda stanovené předpoklady platí či ne.

Položka č. 1: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Celkem respondentů	Celkem v %
chlapci	34	40
dívky	50	60

Tab.č.1

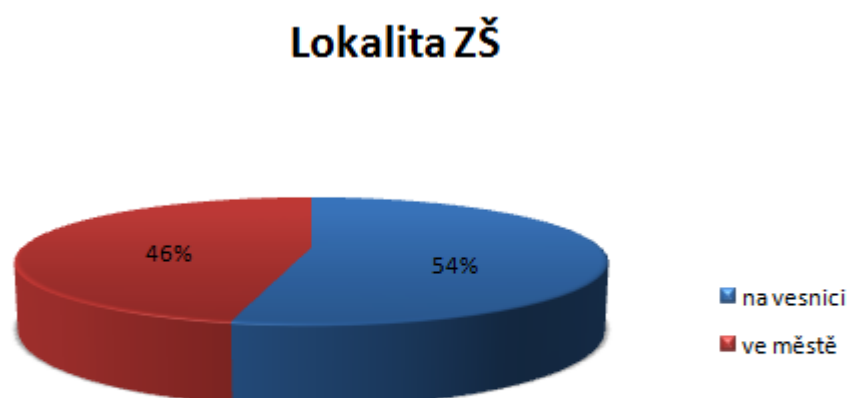
Graf č. 1

V první položce jsme zjišťovali pohlaví žáků. Předpokládali jsme, že u následujících položek bude mít pohlaví respondentů vliv na jejich odpovědi. Při následném hodnocení dotazníků se naše předpoklady prokázaly jako oprávněné. Tato položka pro nás byla důležitá zároveň i proto, že 11. položka byla určena jen pro chlapce a 12. položka jen pro dívky. Pohlaví zohledníme u položky č. 8. U dalších položek nebude hrát roli.

Položka č. 2: Lokalita ZŠ

ZŠ	Celkem	Celkem v %
vesnice	45	47
město	39	53

Tab. č. 2

Graf č. 2

Ve druhé položce jsme zjišťovali, kolik respondentů navštěvuje ZŠ ve městě a kolik na vesnici. Z daného grafu vyplývá, že 55% žáků 5. tříd navštěvuje ZŠ ve městě a 45% ZŠ na vesnici. Domnívali jsme se, že výsledky respondentů navštěvujících ZŠ na vesnici a respondentů navštěvujících ZŠ ve městě mohou být rozdílné.

Položka č. 3: Odkud se dozvídáš o lidových tradicích tvého kraje?

Odpověď	Celkem	Celkem v %
doma	63	75
ve škole	42	50
z TV	23	27
z internetu	16	19
z jiných zdrojů	1	1

Tab. č. 3

Graf č. 3

U této položky měli respondenti možnost vybrat i více odpovědí.

Z grafu č. 3 vyplývá, že většina respondentů získává informace o lidových tradicích Uherskohradištska ze dvou hlavních zdrojů - 63 respondentů uvedlo jako odpověď domov, tj. 43% všech dotázaných, a 42 respondentů uvedlo školu jako zdroj informací o lidových tradicích, což je 29% dotázaných. Pouze 1 respondent uvedl jiný informační zdroj, a to taneční soubor. V dnešní době je zcela běžným jevem, že životy lidí (a to zejména dětí a mládeže), ovládají média (internet, televize, sociální sítě apod.). Média však nemusíme chápat jen jako „neřest“ dnešní mládeže, ale i jako nepostradatelný zdroj informací.

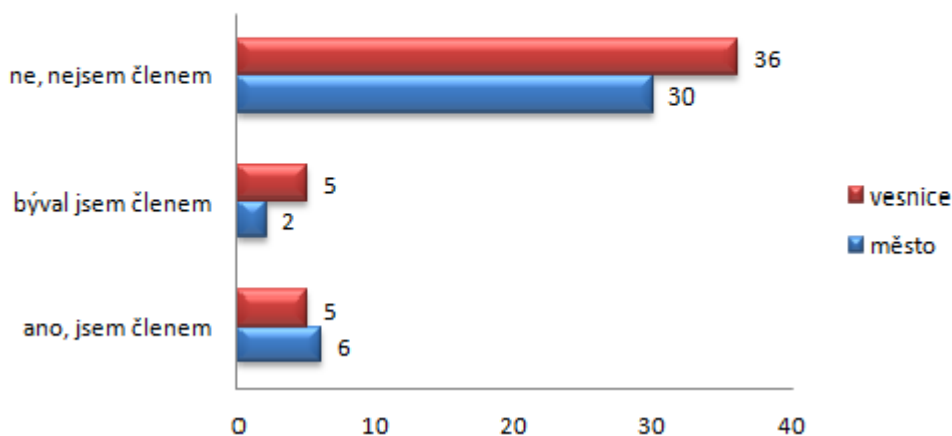
Položka č. 4

část a) : Jsi členem lidového tanečního souboru?

Odpověď	Město – celkem	Město – celkem v %	Vesnice – celkem	Vesnice – celkem v %
ano, jsem členem	6	16	5	11
býval jsem členem	2	5	5	11
ne, nejsem členem	30	77	36	78

Tab. č. 4a

Jsi členem lidového tanečního souboru?

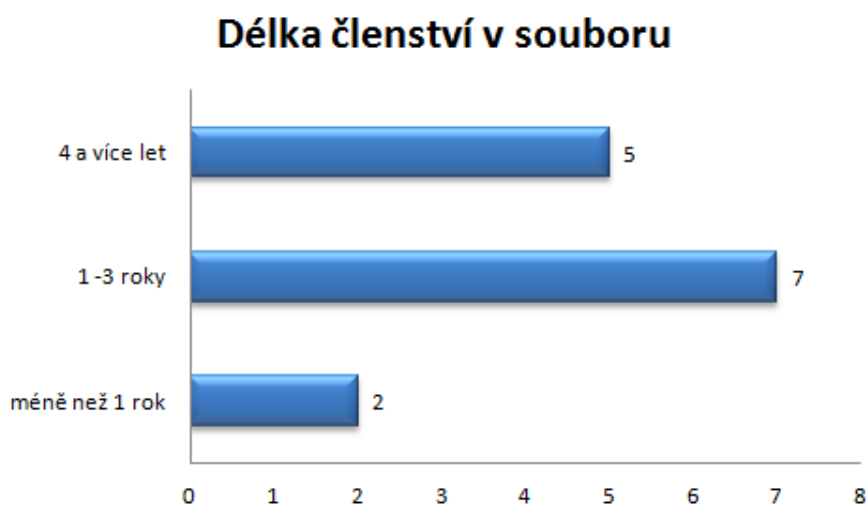
Graf č. 4a

Většina žáků, a to 77% z města a 78% z vesnice, není členem žádného lidového tanečního souboru. Z grafu č. 4a dále vyplývá, že 16% respondentů navštěvuje pravidelně taneční soubor, avšak na vesnici se toto číslo snížilo na pouhých 11 % respondentů, což vyvrátilo naše předpoklady, že tomu bude právě naopak. Žáků, kteří navštěvovali v minulosti lidový taneční soubor, bylo ve městě 2%, na vesnici stejný počet jako žáků navštěvujících lidový taneční soubor, tedy 11%.

část b): Pokud jsi odpověděl/a v předchozí otázce ano, jak dlouho jsi (byl/a) členem lidového tanečního souboru?

Odpověď	Počet respondentů – celkem	Počet respondentů – celkem v %
méně než 1 rok	2	11
1 – 3 roky	7	39
4 a více let	5	28

Tab. č. 4b

Graf č. 4b

Z celkového počtu respondentů, kteří odpověděli v předchozí položce kladně v přítomném nebo minulém čase, 11% z nich docházelo do lidového tanečního souboru méně než 1 rok. Nejčastější zastoupení mají respondenti s délkou členství v souboru v rozpětí 1 – 3 let, a to celkem 39% žáků. Těch zkušenějších, kteří strávili v lidovém tanečním souboru 4 a více let, je z grafu plynoucích 28% respondentů.

Položka č. 5: Znáš ve svém okolí některý folklorní soubor?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	11	14	7	8	46	55
ne	0	0	0	0	19	23

Tab. č. 5

Graf. č. 5

Uherskohradištsko je kraj živých tradic. I když z grafu č. 4 je zřejmá nízká aktivní účast v LTS, z grafu č. 5 vyplývá, že většina dotazovaných respondentů (77%) má alespoň povědomí o existenci těchto souborů, tzn., zná a dokáže napsat název alespoň jednoho lidového tanečního souboru ve svém okolí. Nejčastějšími odpověďmi byla jména místních souborů, a to Botík, Včelaran, Hradišťan, Hradišťánek, Kunovjan, Polešovjánek a Míkovjánek.

Položka č. 6: Zpíváte doma na Štědrý den koledy?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %		Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	5	6	5	6		34	40
z CD	2	2	6	7		25	30
ne	0	0	0	0		7	9

Tab. č. 6

Graf č. 6

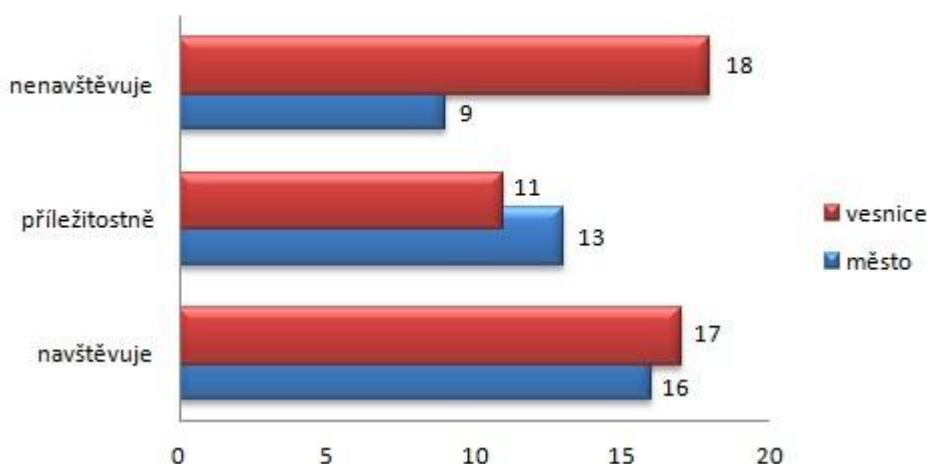
Z celkového počtu respondentů uvedla více než polovina, tj. 52 %, že zpívají doma na Štědrý den koledy. Tato vánoční tradice bude jistě zachována i pro budoucí generace. Postupem času, kdy se moderní technika stává nezbytnou součástí domácnosti, si stále více rodin pouští koledy jen k poslechu z CD přehrávačů či jiných audio zařízení, což uvedlo 39 % dotázaných respondentů. Pouhých 9 % respondentů nezpívá ani neposlouchá koledy na Štědrý den. Náš výše uvedený předpoklad č. 3 se tedy potvrdil.

Položka č. 7: Účastníš se ve svém okolí folklorních akcí (např. hody, dožínky)?

Odpověď	Město – celkem	Město – celkem v %	Vesnice – celkem	Vesnice – celkem v %
ano	16	41	17	38
příležitostně	13	33	11	24
ne	10	26	17	38

Tab. č. 7a

Účastníš se ve svém okolí folklorních akcí?

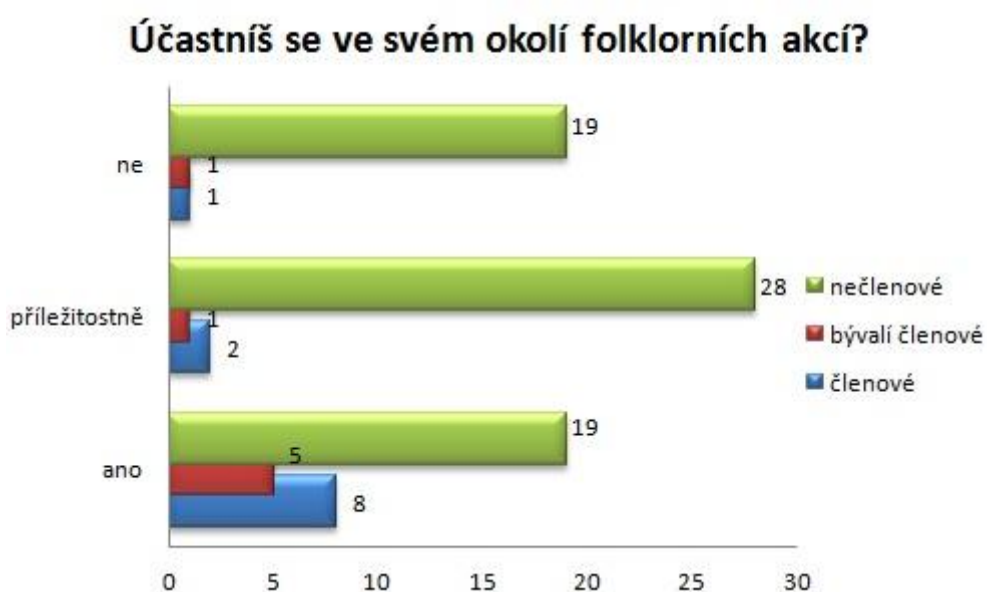
Graf č. 7a

Z grafu č. 7 vyplývá, že náš výše uvedený předpoklad č. 4 se nepotvrdil, ale jen s velmi nepatrným rozdílem pouhých 3%. Celkem 41 % respondentů městské ZŠ se účastní folklorních akcí ve svém okolí, 33 % žáků navštíví tyto akce jen příležitostně a zbylých 26% je nenavštěvuje vůbec. Ku podivu na vesnické ZŠ je tomu obdobně, méně než polovina respondentů, tj. 38 % folklorní akce navštěvuje, 24 % jen příležitostně a stejně jako respondentů navštěvujících tyto akce, je i nenavštěvujících respondentů, tzn. 38 %.

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	5	6	8	10	19	23
příležitostně	1	1	2	2	28	33
ne	1	1	1	1	19	23

Tab. 7b

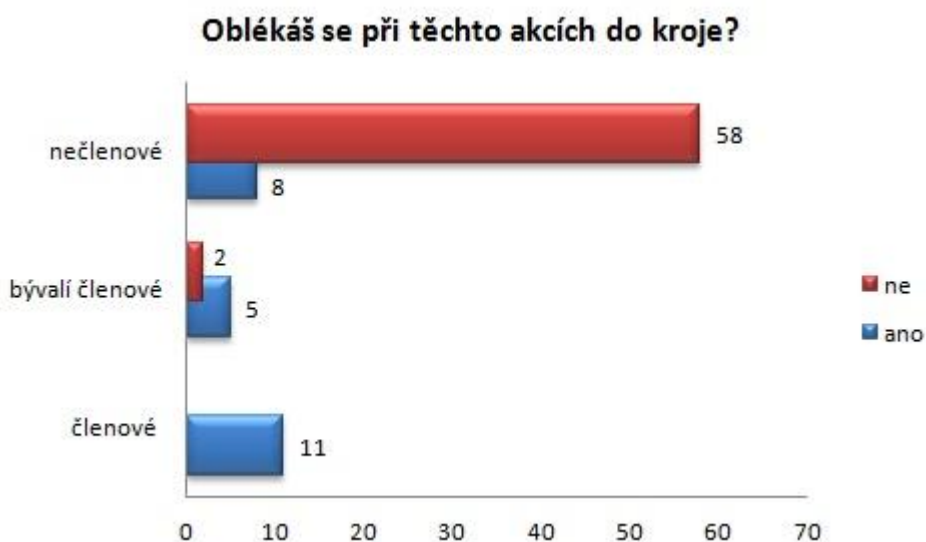
Graf 7b

Pro účely naší práce jsme tuto položku vyhodnocovali i z pohledu členství v LTS. Dospěli jsme k závěru, že členství v LTS nemá vliv na účast respondentů na folklorních akcích. Těchto akcí se účastní 10 % současných členů LTS, avšak 23 % respondentů bez členství v LTS.

Položka č. 8: Oblékáš se při těchto akcích do kroje?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	5	6	11	13	8	10
ne	2	2	0	0	58	69

Tab. č. 8a

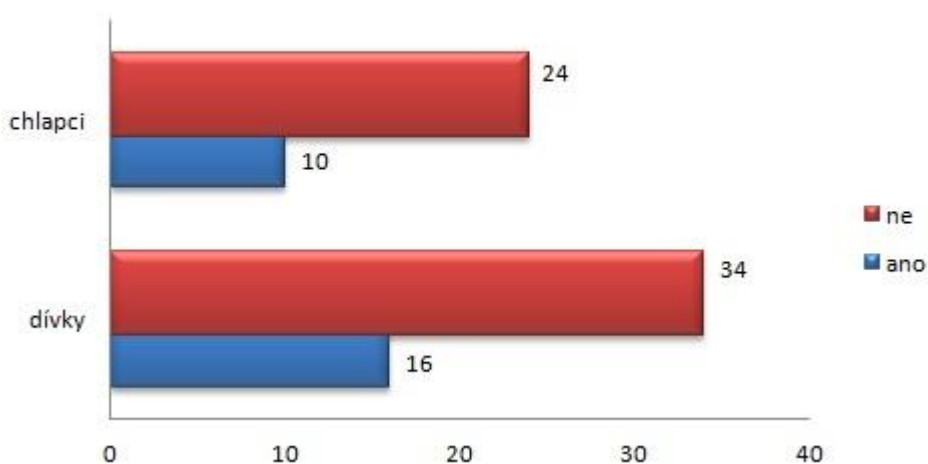
Graf č. 8a

Z grafu č. 8a vyplývá, že 5 respondentů ze 7, tj. 6% z celkového počtu respondentů, kteří v minulosti navštěvovali lidový taneční soubor, stále dodržují tradici oblékání do kroje, což prokazuje možný vliv členství v LTS. Pouhá 2 % bývalých členů LTS tuto tradici již nedodrží, můžeme tedy z výzkumu usuzovat, že je členství v této oblasti neovlivnilo. 13 % z celkového počtu respondentů, tj. 11 žáků navštěvujících LTS se účastní folklorních akcí v kroji. Většinou však z důvodu kulturního vystoupení. Z šetření vyplývá zajímavá skutečnost, že 10 % respondentů bez členství v souboru se z vlastní iniciativy, bez vlivu LTS strojí do kroje. Největší část však zaujímají respondenti bez členství v LTS a bez účasti na folklorních akcích v kroji, celkem 69 % z celkového počtu dotázaných.

Odpověď	Dívky	Celkem v %	Chlapci	Celkem v %
ano	16	19	10	12
ne	34	40	24	29

Tab. č. 8b

Oblékáš se při těchto akcích do kroje?

Graf č. 8b

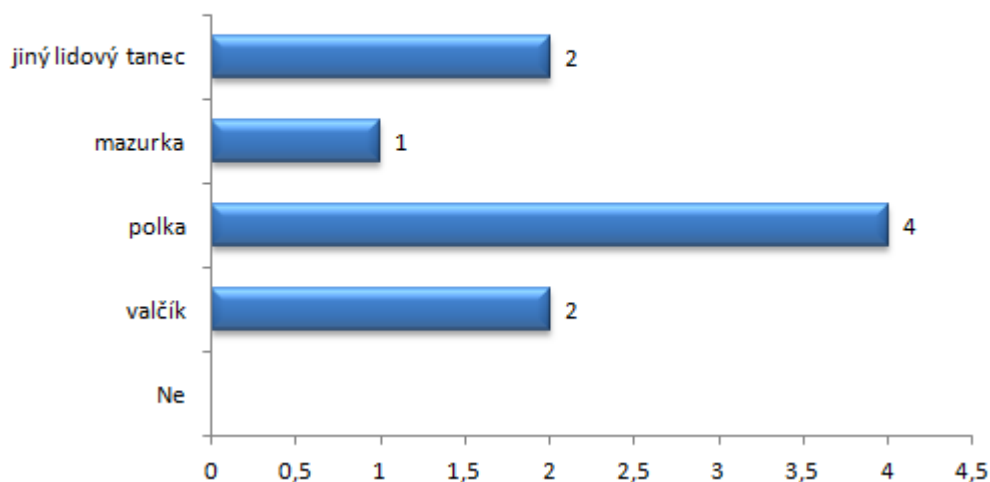
Pro potřeby naší práce jsme tuto položku vyhodnotili i z pohledu genderu. Z grafu je patrná vyšší účast dívek, které se při slavnostních akcích oblékají do kroje, než chlapců. Účast dívek je celkem 19 %, účast chlapců pak 12 %. Námi stanovený předpoklad č. 1 se tak potvrdil.

Položka č. 9: Dokážeš zatancovat některý z uvedených tanců?

Odpověď	Celkem respondentů	Celkem v %
nedokážu	0	0
valčík	2	40
polka	4	80
mazurka	1	20
jiný lidový tanec	2	40

Tab. č. 9

Dokážeš zatancovat některý z uvedených tanců?

Graf č. 9

Náš výše uvedený předpoklad č. 2 se podle vyhodnocených údajů z grafu č. 9 potvrdil. Z celkového počtu pěti respondentů, kteří navštěvují (nebo navštěvovali) LTS více než 4 roky, umí každý zatancovat minimálně 1 z uvedených tanců. Z grafu vyplývá, že 80% žáků umí zatancovat polku, méně než polovina, tj. 40% by zvládlo valčík a uvedené podšable a verbuňk. Nejméně častým tancem je mazurka s 20%.

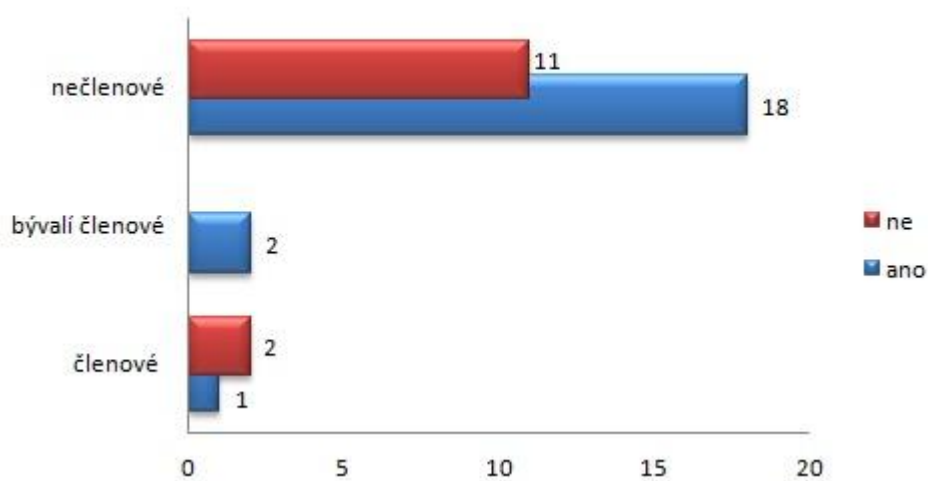
Položka č. 10: Jen pro chlapce

část a) Chodíš před Velikonocemi klepat, hrkat nebo vrkat?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	2	6	1	3	18	53
ne	0	0	2	6	11	32

Tab. č. 10a

Chodíš před Velikonocemi klepat, hrkat nebo vrkat?

Graf č. 10a

Tuto velikonoční tradici udržuje 62 % dotazovaných respondentů. Avšak členů LTS pouhá 3 %. Z výsledků šetření můžeme soudit, že členství v LTS nemá vliv na udržování této tradice a chlapci se jí účastní z vlastní iniciativy. Celkem 38 % dotazovaných tento zvyk nedodrží.

část b) Umíš uplést pomlázku?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	0	0	1	3	4	12
ano, s pomocí	1	3	1	3	10	29
ne	1	3	1	3	15	44

Tab. č. 10b

Graf č. 10b

Z grafu č. 10b nám vyplývá, že dovednost uplést si sám pomlázku ovládá pouze 15 % z celkového počtu respondentů. Utěšujícím faktem je, že 35% respondentů v poměrně nízkém věku zvládne zhotovit pomlázku s pomocí jiné osoby.

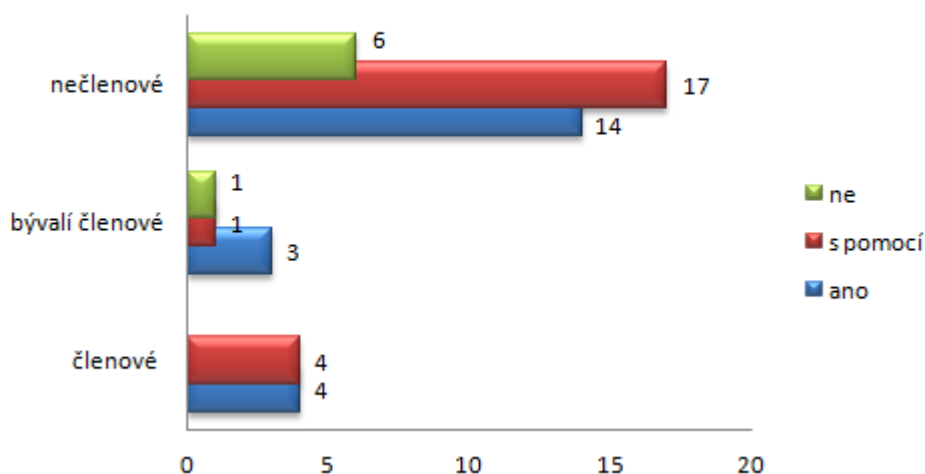
Položka č. 11: Jen pro dívky

Část a) Zdobíš ručně o Velikonocích vajíčka?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	3	6	4	8	14	28
ano, s pomocí	1	2	4	8	17	34
ne	1	2	0	0	6	12

Tab. č. 11a

Zdobíš ručně o Velikonocích vajíčka?

Graf č. 11a

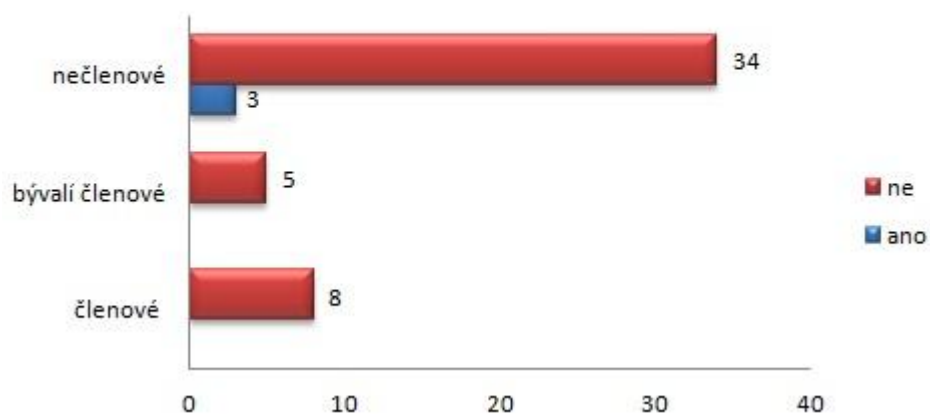
Z grafu vyplývá, že téměř všechny dívky udržují tradici ručního zdobení velikonočních vajíček. Pouze 7 dotazovaných dívek vajíčka o Velikonocích vůbec nezdobí. 21 dotazovaných dívek zdobí vajíčka sama, 22 zdobí s pomocí jiné osoby. Toto zjištění hodnotíme velmi kladně. Je povzbuzující, že je tato tradice udržována a neupadá v zapomnění.

Část b) Dodržuješ tradici polévání chlapců vodou 26. prosince (na Štěpána)?

Odpověď	Členové LTS - minulost	Celkem v %	Členové LTS - současnost	Celkem v %	Respondenti bez členství v souboru	Celkem v %
ano	0	0	0	0	3	6
ne	5	10	8	16	34	68

Tab. č. 11b

Dodržuješ tradici polévání chlapců vodou 26. prosince (na Štěpána)?

Graf č. 11b

Udržování této tradice pomalu upadá v zapomnění, což dokládají i výsledky našeho šetření. Tento vánoční zvyk dodržují pouze 3 dotazované dívky. I z tohoto grafu je patrné, že podstatný vliv členství v LTS na dodržování této tradice nemá.

7 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Na základě vyhodnocení výzkumného šetření výsledků budeme v této kapitole ověřovat pravdivost stanovených předpokladů a shrneme výsledky celého výzkumu.

Předpoklad č. 1: *Předpokládáme, že počet dívek, které se při slavnostních příležitostech oblékají do kroje, bude vyšší než počet chlapců.*

Šetřením jsme dospěli k závěru, že náš předpoklad byl správný. Z výsledků šetření vyplývá, že při slavnostních příležitostech se do kroje oblékají spíše dívky, než chlapci.

Předpoklad č. 2: *Předpokládáme, že žáci, kteří navštěvují (navštěvovali) lidový taneční soubor více než 4 roky, umí zatancovat min. 1 z uvedených tanců.*

Pravdivost tohoto předpokladu se provedeným výzkumem potvrdila. Tance, které umí nejčastěji zatancovat, jsou polka, valčík. Tato skutečnost potvrzuje, že dlouhodobé členství v LTS je pro osvojení a rozvoj tanečních dovedností žáků přínosné.

Předpoklad č. 3: *Předpokládáme, že většina žáků zpívá doma na Štědrý den koledy.*

I tento stanovený předpoklad se nám prostřednictvím výzkumného šetření potvrdil. Více než polovina oslovených respondentů zpívá na Štědrý den koledy. Jedná se o pozitivní zjištění nejen z hlediska dodržování a uchování lidových tradic, ale rovněž i z hlediska posilování rodinných vazeb a předávání hodnot budoucím generacím.

Předpoklad č. 4: *Účast žáků městské ZŠ na folklorních akcích bude nižší než účast žáků vesnických ZŠ.*

Z výsledků výzkumného šetření jsme dospěli k závěru, že uvedený předpoklad se nenaplnil. Avšak jen s velmi nepatrným rozdílem 3 %. Toto neočekávané zjištění ukazuje na rostoucí zájem žáků městských ZŠ o účast na folklorních akcích. Tento zvýšený zájem můžeme přikládat stále rostoucí propagaci folklorních akcí na Uherskohradištsku (např. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek).

Předpoklad č. 5: *Pro žáky 5. tříd budou hlavními informačními zdroji o lidových tradicích Uherskohradištska domov a školy.*

Poslední předpoklad se nám prokázal rovněž jako pravdivý. Je povzbuzující, že předávání kulturního dědictví v rodinách z generace na generaci se nevytrácí. Ceníme si i toho, že tato tematika není opomíjena ani v učivu základních škol.

7. 1. Shrnutí výsledků

Hlavním cílem našeho šetření bylo zjistit, zda členství v LTS má vliv na dodržování lidových tradic u žáků 5. tříd ZŠ a zda některé tyto tradice dodržují. Sestavili jsme proto dotazník, s jehož pomocí jsme získali potřebné informace a podklady. Z výsledků šetření pak vyplývá, že lidové tradice u žáků 5. tříd ZŠ jsou v převážné většině udržovány. Členství v LTS hraje při udržování lidových tradic svou roli, avšak ne stěžejní ve všech zkoumaných oblastech. Nejpodstatnější vliv členství v LTS je patrný v oblastech tanečního umu, účasti na folklorních akcích či oblékání se do kroje při slavnostních příležitostech. Ne všechny stanovené předpoklady vztahující se k lidovým tradicím tak byly prohlášeny za platné. Jeden předpoklad za platný prohlášen nebyl.

Dílčími cíli výzkumu bylo porovnat genderové a demografické rozdíly u dodržování lidových tradic na Uherskohradištsku a zároveň odhalit hlavní informační zdroj lidových tradic. Z provedeného šetření jsme zjistili, že hlavním informačním zdrojem lidových tradic u oslovených žáků 5. tříd byl domov a školy. Rozdíly v udržování lidových tradic z hlediska demografického nejsou tak velké, jak jsme předpokládali, např. účast na folklorních akcích je téměř srovnatelná u žáků navštěvujících ZŠ ve městě a na vesnici. Z hlediska genderového jsme zjistili, že v udržování tradic jsou chlapci aktivnější než dívky.

Na základě výsledků výzkumného šetření jsme se rozhodli vypracovat projekt na téma **Hody na Uherskohradištsku**, který pak může být přínosem jak pro učitele, tak i žáky. Učitelé mohou využít náměty pro svou výuku. Žákům pak tento projekt přinese zpestření výuky.

III PRAKTICKÁ ČÁST

CHARAKTERISTIKA PROJEKTU HODY NA UHERSKOHRADIŠŤSKU

Cílem praktické části bylo vytvořit projekt zaměřený na téma tradic hodů. Ke tvorbě tohoto projektu mě vedly dvě skutečnosti. První z nich bylo potvrzení předpokladu č. 5 v empirické části diplomové práce. Vzhledem k tomu, že žáci ve většině případů uvedli na druhém místě jako hlavní informační zdroj informací o lidových tradicích regionu školu, bylo tedy motivující vytvořit následující projekt na vybrané téma. Druhou skutečností a zároveň i motivací k tvorbě je osobní několikaleté působení v LTS.

<i>Název projektu</i>	Hody na Uherskohradištsku (mikroregion Za Moravú)
<i>Věk dětí</i>	11-12 let
<i>Typ projektu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • podle organizace: více předmětový • podle navrhovatele: uměle připravený • podle účelu: získání vědomostí, dovedností a postojů • podle délky: třídní - střednědobý • podle prostředí: školní • podle počtu žáků: třídní
<i>Smysl projektu</i>	Přiblížit žákům tradici hodů, naučit je vybrané hodové písně a jednoduché taneční kroky k těmto písním, probudit v dětech vnímání hodových tradic ve svém kraji.
<i>Výstupy projektu</i>	Žáci si ozdobí ve skupině májku prostřednictvím krepových růží, která je jedním ze symbolů hodů. Žáci vytvoří několik výtvarných a grafických prací na různorodá témata (slovácké nářečí, lidové kroje Uherskohradištska, hodové písně)

<p><i>Předpokládané cíle</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>kognitivní</u> <ul style="list-style-type: none"> - žáci získají nové poznatky o regionálním spisovateli Zdeňku Galuškoví - žáci rozliší slova spisovná a slova ve slováckém nářečí - žáci určí slovní druhy u vybraných slov - žáci určí mluvnické kategorie a vzor u podstatných jmen a mluvnické kategorie u sloves - žáci si zopakují pořadí matematických operací v početních příkladech se závorkami - žáci si zopakují pamětné dělení se zbytkem - žáci si upevní písemné sčítání a odčítání do 1 000 000 • <u>afektivní</u> <ul style="list-style-type: none"> - žáci si upevní vztah a lásku ke svému regionu, k jeho tradicím - uvědomí si nepostradatelnost spolupráce se spolužáky • <u>psychomotorické</u> <ul style="list-style-type: none"> - žáci si ozdobí ve skupině májku prostřednictvím krepových růží, která je jedním ze symbolů hodů - žáci vytvoří několik výtvarných a grafických prací na různorodá témata (slovácké nářečí, lidové kroje Uherskohradištska, hodové písně) - žáci si osvojí vybrané taneční prvky hluckých tanců - žáci se naučí hlucké písně
<p><i>Motivace k projektu</i></p>	<p>Májky vyrobené z živých smrků umístěné v zadní části třídy, vlastní rodinné fotografie v krojích.</p>

<p><i>Předpokládané výukové metody</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • slovní- vypravování, vysvětlování, popis, instruktáž • dialogické – rozhovor. dialog, beseda • názorně demonstrační – pozorování, předvádění činností, pomůcek • praktické – nácvik pohybových a praktických dovedností • aktivizující – didaktická hra
<p><i>Organizační formy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • individuální • skupinové • hromadné
<p><i>Předpokládané prostředky</i></p>	<p>Podrobně viz jednotlivé vyučovací hodiny.</p>
<p><i>Předpokládané vědomosti</i></p>	<p>Žák ví, co jsou hody za slavnost, dokáže vyjmenovat některé symboly hodů.</p>
<p><i>Předpokládané dovednosti</i></p>	<p>Žák bezpečně manipuluje s výtvarnými potřebami a nástroji (nůžky, lepidlo), podle zadání vyplní pracovní list, vnímá rytmus písně, který dokáže zkoordinovat s pohybem těla, zazpívá v rámci svých možností intonačně čistě písně.</p>
<p><i>Předpokládané postoje</i></p>	<p>Žák respektuje autoritu učitele, respektuje zásady slušné komunikace. Má alespoň zčásti cítění s lidovými tradicemi svého kraje.</p>
<p><i>Způsob hodnocení</i></p>	<p>Žáci jsou hodnoceni za skupinové nebo individuální práce vždy určitým počtem krepových růží, které si každá skupina připevní na svou májku v zadní části třídy po každé vyučovací hodině jednotlivých bloků. Za splněné domácí úkoly dostávají jednotlivci také krepové růže, které přidají na májku své skupiny.</p>

Mezipředmětové vztahy

Projekt je zahrnut do předmětů – český jazyk, matematika, vlastivěda, anglický jazyk, výtvarná výchova, hudební výchova, tělesná výchova, člověk a svět práce.

Časová dotace hodin

Předmět	Dotace hodin
Český jazyk	5
Matematika	4
Anglický jazyk	1
Vlastivěda	1
Výtvarná výchova	1
Hudební výchova	1
Tělesná výchova	1
Člověk a svět práce	1

Motivace projektu

Prohlížení fotografií. Děti měly za úkol přinést si fotografii nebo jakýkoliv obrázek, na kterém je buď ono dítě v kroji, nebo někdo jiný. Každé dítě popíše svou fotku a nechá ji prohlédnout ostatním. Po takovém úvodu seznámíme žáky s cílem, průběhem projektu, podmínkami pro získávání bodů (krepových růží).

Středa

1. projektový blok

- **Vyučovací hodina:** Český jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Slovácké nářečí
- **Cíl hodiny:** Rozlišit slova ve slováckém nářečí a jejich spisovnou podobu
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vysvětlování, popis
  - dialogické - rozhovor
  - názorně demonstrační – předvádění, pozorování
  - praktické – grafické a výtvarné práce
- **Formy:** skupinové, hromadné, individuální
- **Pomůcky:** balicí papír, audiopřehrávač, krepové růže
- **Mezipředmětové vztahy:** Člověk a jeho svět

Úkol č. 1

Pomocí audiopřehrávače pustíme žákům ukázkou ze seriálu Slovácko sa nesudí, díl 4. s názvem „Hody“, po dobu cca 4 minut. Žáci mají v předem stanovených skupinách za úkol napsat na polovinu balicího papíru co nejvíce slov, která zachytili v audioukázce, a o kterých si myslí, že by mohla být ve slováckém nářečí. Po skončení ukázky na druhou polovinu balicího papíru napíší slova v nářečí spisovně. Poté spojí nářeční výraz se spisovným. Do volného prostoru žáci napíší pět vět s použitím nářečních slov. Každá skupina přečte dvě věty, které vymyslela.

Za splnění úkolu dostane skupina jednu krepovou růži.

Úkol č. 2

Hody jsou spojené s určitými symboly. Žáci mají za úkol ve skupinách napsat na papír A4 co nejvíce slov, která symbolizují slavnost hodů. Skupinka, která vymyslela největší počet těchto slov, získá dvě krepové růže. Ostatní skupiny dostanou pouze jednu.

Balicí papíry a papíry A4 připevníme na nástěnku.

Na závěr se žáci dodívají na zbývající část výše uvedeného dílu.

- **Vyučovací hodina:** Matematika
- **Vzdělávací oblast:** Matematika a její aplikace
- **Téma:** Slovácké nářečí – slovní úlohy
- **Cíl hodiny:** Vyřešit slovní úlohy
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vysvětlování
  - dialogické - rozhovor
  - práce s textem
  - praktické – grafické práce
- **Formy:** skupinové, hromadné, individuální
- **Pomůcky:** krepové růže, slovní úlohy do každé skupiny
- **Mezipředmětové vztahy:** člověk a jeho svět, český jazyk

Slovní úlohy

Skupinky žáků mají za úkol vypočítat společně slovní úlohy psané ve slováckém nářečí (příloha č. 2). Za každou správně vyřešenou úlohu (zápis, příklad, odpověď) obdrží skupina krepovou růži.

- **Vyučovací hodina:** Matematika
- **Vzdělávací oblast:** Matematika a její aplikace
- **Téma:** Slovácké nářečí -závorky
- **Cíl hodiny:** zopakovat a procvičit pořadí matematických operací v početních příkladech se závorkami
- **Metody:**
  - slovní: monologické – instruktáž
  - dialogické – rozhovor
  - názorně demonstrační – pozorování, předvádění
  - aktivizující – didaktická hra
- **Formy:** skupinové, hromadné, individuální
- **Pomůcky:** krepové růže, sady karet s příklady a jejich výsledky pro každou skupinu (příloha č. 3)
- **Mezipředmětové vztahy:** člověk a jeho svět, český jazyk

Pro každou skupinu připravíme sadu karet s příklady. Všechny skupiny budou mít jedno území výsledků na kartách, které budou otočeny lícem dolů, tzn., že výsledky nebudou vidět. Poté každý člen skupiny obdrží lístek s příkladem, opět lícem dolů. Počet lístků s příklady bude v každé skupině 5. Pokud je v některé skupině méně než 5 členů, přebývajících lístek položíme doprostřed stolu lícem dolů a na jeho řešení se budou podílet všichni členové dané skupiny. Na povel start všichni otočí své lístky. Případný přebývajících lístek otočí některý člen skupiny.

Úkol 1:

Vypočítej příklad na lístku. Kdo bude mít, vyběhne k území výsledků (z každé skupiny vybíhá vždy pouze jeden hráč) a otáčí karty po jedné do té doby, než narazí na svůj výsledek. Výsledek vezme s sebou. Jakmile se hráč vrátí na místo, vybíhá další. Pořadí si určí hráči sami. Na lístcích s výsledky najdeš v pravém dolním rohu indicii (např. 3A).

Úkol 2:

Pomocí indicií sestav slovo, bude v nářečí slováckém.

Skupina, která sestaví slovo jako první, získává 2 krepové růže, ostatní skupiny po jedné.

- **Vyučovací hodina:** Vlastivěda
- **Vzdělávací oblast:** Člověk a jeho svět
- **Téma:** Slovácké nářečí – práce s mapou a plánem města
- **Cíl hodiny:** Upevnit práci s mapou a plánem města
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vyprávění, vysvětlování
  - dialogické – rozhovor, diskuse
  - praktické – práce s mapou a plánem
- **Formy:** skupinové, hromadné, individuální
- **Pomůcky:** krepové růže, mapa (příloha č. 4), plán města Hluk pro každou skupinu (příloha č. 5), mapa krajů ČR, příruční mapy ČR
- **Mezipředmětové vztahy:** český jazyk

Úkol č.1

Motivace

Seriál Slovácko sa nesúdí, ze kterého jsme kousek viděli v českém jazyce, se natáčel mimo jiné také ve městě Hluk. Město Hluk leží 12 km jihovýchodně od Uh. Hradiště. Ve skupinách najděte na mapě Uh. Hradiště. Dej se směrem na jihovýchod a najdeš Hluk.

Úkoly:

1. Ve které části ČR leží Hluk? Jak se jmenuje kraj, do kterého řadíme Hluk?
2. Jak se jmenuje řeka, na které město leží?
3. Patří Hluk k větším nebo menším městům z hlediska počtu obyvatel?
4. Jak se jmenuje krajina, ve které leží město?
5. Napiš některé památky, které leží v okolí Hluku.

Za každou správně zodpovězenou otázku získá skupina 1 bod = 1 krepovou růži. Všechny je posléze připevní na svou skupinovou májku v zadní části třídy.

- **Vyučovací hodina:** Český jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Slovácké nářečí
- **Cíl hodiny:** Porovnat knihu a její filmovou adaptaci
- **Metody:**
  - slovní: monologické- vyprávění, vysvětlování
  - dialogické - rozhovor
  - názorně demonstrační – pozorování, předvádění
  - praktické – grafická práce
- **Formy:** skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, balicí papír, kniha, audiopřehrávač
- **Literatura:** GALUŠKA, Zdeněk. 1991. *Slovácko sa súdí aj nesúdí*. Praha: Kvarta, 237 s. ISBN 80-900-7248-8.

Děti sedí v kroužku na koberci v zadní části třídy.

Vyučující vypráví o životě Zdeňka Galušky (příloha č. 6).

Jednotlivci čtou nahlas z knihy Slovácko sa súdí aj nesúdí povídku s názvem *Tati, pote dom – on by vás zabil*.

Každá skupina dostane balicí papír, který si rozdělí na polovinu. První polovina ponese název *seriál* a druhá polovina *kniha*. Pod oba názvy napíše do sloupce malé nadpisy (postavy, děj) a pod nimi vynechají kousek místa.

Úkol

Každá skupinka porovná knihu a její filmovou adaptaci, kterou shlédli v předchozí hodině českého jazyka z hlediska obsahového a z hlediska hlavních postav.

Pod nadpis *postavy* je žáci vypíší jak do sloupce *seriál*, tak do sloupce *kniha*. To samé udělají ve stručnosti pod nadpis *děj*.

Na závěr hodiny každá skupina popíše před tabulí svou práci. Opět dáme balicí papíry na nástěnku a každé skupině rozdáme jednu krepovou růži, kterou si připevní na svou májku.

Čtvrtek

2. projektový blok

- **Vyučovací hodina:** Český jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Hodové písně – určování mluvnických kategorií u podstatných jmen a sloves
- **Cíl hodiny:** Určit mluvnické kategorie u podstatných jmen a sloves
- **Metody:**
slovní: monologické - vysvětlování
praktické – grafické práce
- **Formy:** individuální, skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, audiopřehrávač, nakopírovaný text písně (příloha č. 7)

Každému z žáků rozdáme nakopírovaný text písně *Aj ta hlucká hospoda*, který si vlepi do sešitu. Poté prostřednictvím audiopřehrávače pustíme ukázkou písně dostupnou z: Hlucké sedlcké. In: *Youtube* [online]. 18. 8. 2008 [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=K0xruYwIxaE>

Úkol č. 1

Vyhledej podstatná jména a urči u nich rod, číslo, pád a vzor.

Úkol č. 2

Ve třetí a šesté sloce vyhledej slovesa a urči u nich osobu, číslo, čas a způsob.

Každý člen skupiny dostane krepovou růži za celý správně vyřešený úkol č. 1 i č. 2. Maximální počet získaných růží pro jednotlivce je tedy 2 ks. Opět růže připevní děti na skupinovou májku.

- **Vyučovací hodina:** Matematika
- **Vzdělávací oblast:** Matematika a její aplikace
- **Téma:** Hodové písně – písemné sčítání a odčítání do 1 000 000
- **Cíl hodiny:** Procvičit písemné sčítání a odčítání do 1 000 000
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vysvětlování
  - názorně demonstrační – pozorování, předvádění
  - praktické – grafická práce
- **Formy:** individuální, skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, pracovní list (příloha č. 8)

Úkol

Každý žák obdrží pracovní list na procvičení písemného sčítání a odčítání do 1 000 000. Za správně vyluštěnou tajenku a vypočítané příklady s tolerancí dvou chyb, obdrží každý krepovou růži, kterou si připevní na májku své skupiny.

- **Vyučovací hodina:** Anglický jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Hodové písně – předložky (behind, near, on, in, under, next to), vazba *there is*
- **Cíl hodiny:** upevnit použití předložek *behind, near, on, in, under, next to*
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vysvětlování, instruktáž
  - názorně demonstrační – pozorování, předvádění
  - praktické: grafické práce

- **Formy:** skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, pracovní list (příloha č. 9)

Každá skupina dostane pracovní list. Úkolem skupiny je napsat co nejvíce vazeb *there is* tak, aby v odpovědi na otázku *Where is a song?* použili uvedené předpony v pracovním listu. (song, tzn. píseň představuje obrázek not umístěný na různých místech obrázku)
Skupina s největším počtem vět bez chyb získá 2 krepové růže. Ostatní skupiny pouze 1 růži.

- **Vyučovací hodina:** Hudební výchova
- **Vzdělávací oblast:** Umění a kultura
- **Téma:** Hodové písně – Aj ta hlucká hospoda, U Hradišť'a na trávníčku
- **Cíl hodiny:** Naučit a osvojit si písně Aj ta hlucká hospoda, U Hradišť'a na trávníčku
- **Metody:**
slovní: monologické – instruktáž, vysvětlování
dialogické - rozhovor
názorně demonstrační - předvádění
praktické – nácvik praktických dovedností
- **Formy:** hromadné, individuální
- **Pomůcky:** krepové růže, texty písní (příloha č. 10)

Úkol

Nejprve dětem pustíme nahrávku písně Aj ta hlucká hospoda. Poté je tuto píseň naučíme prostřednictvím imitace, tzn., že žáci opakují logicky rozčleněné úseky zpěvu. Na závěr pak zazpívají celou sloku a sloky následující. Tento postup budeme aplikovat i u další písně, tj. U Hradišť'a na trávníčku.

Za snahu a vynaložené úsilí při zpěvu bude náležet každé skupině 1 krepová růže.

- **Vyučovací hodina:** Tělesná výchova
- **Vzdělávací oblast:** Člověk a zdraví
- **Téma:** Hlucké tance
- **Cíl hodiny:** Naučit se a osvojit si taneční prvky hluckého tance
- **Metody:** slovní, názorně demonstrační, praktické
- **Formy:** skupinové, hromadné, individuální

- **Pomůcky:** krepové růže

Úkol

Žáky rozdělíme do dvojic, nejlépe smíšených. Tanec se naučí prostřednictvím imitace podle vyučujícího.(příloha č. 11)

Na závěr hodiny každá skupina obdrží 1 krepovou růži za snahu a za předvedený výkon, kterou si posléze připevní na májku ve třídě.

Pátek

3. projektový blok

- **Vyučovací hodina:** Český jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Lidové kroje Uherskohradištska
- **Cíl hodiny:** Určování slovních druhů
- **Metody:**
  - slovní: monologické – popis, vysvětlování, instruktáž
  - dialogické – rozhovor
  - metoda práce s textem
  - praktické: grafické práce
- **Formy:** skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, pracovní listy

Každá skupina získá pracovní list č. 1 (příloha č. 12) a pracovní list č. 2. (příloha č. 13).

Úkol č.1

Přečti si text pracovního listu č. 1 a v prvních dvou větách urči slovní druhy.

Za splněný úkol s tolerancí tří chyb dostane skupina jednu krepovou růži.

Úkol č. 2

Zkuste ve skupině popsat bílovický kroj na pracovním listu č. 2. Nápomocný ti bude text pracovního listu č. 1. Doplně k šipkám na fotografii názvy částí ženského i mužského kroje, jejichž názvy jsou v nápovědě pracovního listu.

Jednu krepovou růži dostane ta skupina, která bez chyb popíše oba kroje.

V této vyučovací hodině může získat skupina max. 2 body = 2 krepové růže.

- **Vyučovací hodina:** Matematika
- **Vzdělávací oblast:** Matematika a její aplikace
- **Téma:** Lidové kroje Uherskohradištska – pamětné dělení se zbytkem
- **Cíl hodiny:** Zopakovat a procvičit pamětné dělení se zbytkem
- **Metody:**
  - slovní: monologické – vysvětlování, instruktáž
  - dialogické – rozhovor
  - praktické: výtvarná práce
- **Formy:** individuální
- **Pomůcky:** krepové růže, pracovní list v černobílé variantě (příloha č. 14)

Úkol č. 1

Každý žák dostane pracovní list. Jeho úkolem je vypočítat příklady a podle nápovědy vedle obrázku vybarvit chlapce v kroji příslušnými barvami.

Pokud žák správně vypočítá všechny příklady s tolerancí jedné chyby a obrázek vybarví správnými barvami, získá pro svou skupinu 1 bod = 1 krepová růže, kterou na konci vyučovací hodiny upevní na májku své skupiny.

- **Vyučovací hodina:** Člověk a svět práce
- **Vzdělávací oblast:** Člověk a svět práce
- **Téma:** Lidové kroje Uherskohradištska
- **Cíl hodiny:** Zhotovit 2D postavu krojované dívky nebo chlapce
- **Metody:**
  - slovní: monologické – instruktáž, vysvětlování

dialogické - rozhovor

názorně demonstrační – pozorování, předvádění

praktické – výtvarná práce

- **Formy:** skupinové, individuální, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, balicí papír, textilie, lepidlo, nůžky, fixy, pastelky
- **Literatura:** DVOULETÝ, Michal. 2010. *Na paletě krojů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. Vyd. 1. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 371, [9] s. ISBN 978-80-254-7930-8.

Do každé skupiny rozdáme velký balicí papír.

Úkol:

Na balicí papír obkreslete tužkou postavu svého spolužáka tak, aby měl nohy snožmo a ruce volně podél těla.

Podle obrázků z knihy *Na paletě krojů* vytvoř postavu krojované dívky nebo chlapce z mikroregionu Za Moravú. Použij textilie, které sis donesl.

- **Vyučovací hodina:** Výtvarná výchova
- **Vzdělávací oblast:** Umění a kultura
- **Téma:** Lidové kroje Uherskohradištska
- **Cíl hodiny:** Dokončení detailů pomocí fixů a pastelek na postavě krojovaného
- **Metody:**
slovní: monologické – instruktáž, vysvětlování
dialogické - rozhovor
názorně demonstrační – pozorování, předvádění
praktické – výtvarná práce
- **Formy:** skupinové, individuální, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, balicí papír, lepidlo, nůžky, fixy, pastelky, textilie

Úkol:

Žáci dokončí výtvar z předchozí vyučovací hodiny. Následně dokreslí detaily na obličejí a postavě.

Každá skupina dostane krepovou růži za svůj výtvar.

- **Vyučovací hodina:** Český jazyk
- **Vzdělávací oblast:** Jazyk a jazyková komunikace
- **Téma:** Lidové kroje Uherskohradištska – popis
- **Cíl hodiny:** Popis kroje
- **Metody:**
  - slovní: monologické – instruktáž
  - dialogické – rozhovor, beseda
- **Formy:** skupinové, hromadné
- **Pomůcky:** krepové růže, balicí papír s postavou krojovaného – výtvar předchozích dvou vyučovacích hodin, bílou A4

Úkol:

Pomocí slohového útvaru popisu zkuste ve skupině popsat vaši krojovanou postavu. Pište na bílou A4, kterou posléze přilepíte k balicímu papíru.

Na závěr hodiny každá skupina předstoupí před tabuli se svým výtvarným dílem a přečte popis, za který obdrží jednu krepovou růži.

Následně se všichni shromáždí kolem svých májek, připevní získané růže. Následuje společné shrnutí a zhodnocení projektu. Ptáme se dětí na otázky:

„Dozvěděl ses něco nového o kroji nebo o hodové tradici?“

„Jsi rád, že ses naučil nový tanec a hodové písně?“

„Která činnost se ti nejvíce líbila v průběhu projektu?“

ZÁVĚR

Dodržování lidových zvyků a tradic není snad tak typické pro žádnou jinou oblast v ČR než právě pro Moravu, konkrétně pro jednu z oblastí nazvanou Uherskohradištsko. Je více než potěšující, že v posledních letech zájem o dodržování lidových tradic ze strany mládeže a dětí roste. Na udržení zájmu dětí a mládeže se podílí nejen v první řadě rodinné prostředí, ale i vzdělávání na ZŠ. V současném systému základního vzdělávání díky Rámcovému vzdělávacímu programu mají učitelé větší prostor pro tvůrčí vyučování.

Cílem diplomové práce bylo podat ucelený pohled na kulturní tradice a jejich dodržování na Uherskohradištsku.

Diplomová práce byla rozčleněna do tří částí – teoretickou, empirickou a praktickou. Teoretická část byla věnována vymezení oblasti Uherskohradištska. Krátce zde byly zmíněny přírodní poměry, zeměpisné vymezení, významné památky, které se nachází v této oblasti. Stručná historie města Uherského Hradiště včetně některých význačných historických památek, nebyla též v teoretické části opomenuta. Stěžejní část teoretické části byla zaměřena na tradiční lidovou kulturu Uherskohradištska. Uvedli jsme zejména příklady zvyků a tradic, které se v této oblasti dodržují (např. masopust, velikonoční zvyky, hody, apod.). Součástí této kapitoly byla též zmínka o dětských folklorních souborech působících v této oblasti a o lidových tancích. Poslední, čtvrtá, kapitola teoretické části se věnuje rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání v souvislosti s kulturními tradicemi regionu.

Empirická část práce pak byla zaměřena na výzkumné šetření, jehož hlavním cílem bylo zjistit, zda členství v LTS má vliv na dodržování lidových tradic u žáků 5. tříd ZŠ a zda některé tradice dodržují. Z provedeného šetření jsme zjistili, že lidové tradice u žáků 5. ročníků ZŠ byly ve své většině dodržovány. Dále jsme prostřednictvím šetření zjistili, že členství v LTS nehraje stěžejní úlohu ve všech zkoumaných oblastech, avšak je patrné jenom v některých oblastech. Zásadní vliv členství v LTS je zřejmý v tanečních oblastech, účasti na folklorních akcích a oblékání se do kroje. Pro uskutečnění výzkumného šetření byla využita metoda dotazníku.

Závěrečná část diplomové práce byla věnována projektu s tématem Hody na Uherskohradištsku. Tento projekt může být přínosem jak pro učitele, kteří využijí ve vyučování náměty obsažené v projektu, tak i pro žáky, pro něž se tento projekt stane zpestřením výuky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ČR – Česká republika
- tzn. – to znamená
- obr. - obrázek
- č. - číslo
- tj. – to je
- LTS – lidový taneční soubor
- ZŠ – základní škola
- RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
- sv. - svatý
- str. - strana
- např. - například
- apod. – a podobně

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- DAVID, Petr, Věra DOBROVOLNÁ a Vladimír SOUKUP. *Slovácko - Uherskohradištsko*. 1. vyd. Praha: Soukup, 2006, 119 s., [64] s. příl. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku, sv. 51. ISBN 80-868-9998-5.
- DVOULETÝ, Michal. 2010. *Na paletě krojů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. Vyd. 1. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 371, [9] s. ISBN 978-80-254-7930-8.
- FROLEC, Václav. *Prostá krása: deset kapitol o lidové kultuře v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1984, 301 s.
- GALUŠKA, Zdeněk. 1991. *Slovácko sa súdí aj nesúdí*. Praha: Kvarta, 237 s. ISBN 80-900-7248-8.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 160 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity; sv. č. 100. ISBN 80-210-4142-0.
- KRIST, Jan Miroslav. *Živá tradice lidových zvyků na Uherskohradištsku*. Uherské Hradiště: Okresní osvětový dům, 1967.
- MAŇÁK, J. – ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219s. ISBN 80-7315-039-5.
- NELEŠOVSKÁ, A. – SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 254s. ISBN 80-244-1236-5.
- POLÁŠKOVÁ, Jana a Ladislava KOŠÍKOVÁ. *Lidové tance z Uherskohradištska*. Uherské Hradiště: Okresní kulturní středisko, 1988.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2013.
- *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1959. ISBN 0583-5569.
- *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1959. ISBN 80-86185-28-1.
- *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1959. ISBN 80-86185-50-8.

- *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1959. ISBN 978-80-86185-86-6.
- ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.
- TARCALOVÁ, Ludmila. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. Vyd. 1. V Uherském Hradišti: Slovácké muzeum, 2008, 224 s. ISBN 978-80-86185-69-9.
- *Uherskohradištsko*. 2. upr. vyd. Redaktor Vladimír Nekuda. V Brně: Muzejní a vlastivědná společnost, 1992, 855 s., [40] s. obr. příl. Vlastivěda moravská, sv. 63. ISBN 8085048396.
- VÁCLAVÍK, Antonín. *Výroční obyčeje a lidové umění*. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1959, 580 s.
- VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 75 s. Skripta. ISBN 978-80-244-2263-3.
- ZÍBRT, Čeněk. *Veselé chvíle v životě lidu českého*. 2. vydání. Praha: Vyšehrad, 2006. 640s. ISBN 80-7021-624-7.

Internetové zdroje

- Folklorní texty: texty folklorních písní z moravského slovácka. *Folklorní texty* [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.folklornitexty.cz/>
- Historie. *Hradišťánek* [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.hradistanek.cz/historie/>
- Historie. *Taneční soubor Botík* [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://botik.brezolupy.cz/index.php?action=about>
- Kroj uherskohradištský. *Městské informační centrum Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.uherske-hradiste.cz/oblast/18818/>

- Kunovjánek. *Město Kunovice* [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.mesto-kunovice.cz/kultura/seznam-kulturnich-akci/folklor-folklorni-soubory/kunovjanek/>
- Luštěňky - procvičování učiva pro žáky 1. stupně ZŠ. *Web snadno* [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://rysava.websnadno.cz/Matematika-5rocnik.html>
- Masopust 2008. *Chvíla* [online]. [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.chvila.com/fotoblog/masopust-fasank-2008>
- *Města a obce online - portál územní samosprávy: Okres Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3711>
- Na Štěpána není pána. *Kokory-2009* [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://kokory-2009.webnode.cz/news/na-stepana-neni-pana1/>
- O souboru. *Popovjánek* [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.popovjanek.estranky.cz/clanky/soubor.html>
- O souboru. *Olšavěnka* [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://olsavenka-jirvoz.rhcloud.com/about/>
-
- Plamének přímý. *Wikipedia* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Plam%C3%A9nek_p%C5%99%C3%ADm%C3%BD
- Uherské Hradiště: Zvykoslovný rok na Slovácku. *Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://www.uherske-hradiste.cz/oblast/18704/>
- Slovácko sa nesúdí. *Filmová místa* [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.filmovamista.cz/film/dej?id=109-Slovacko-sa-nesudi>
- Památník Velké Moravy. *Slovácké muzeum*: <http://www.slovackemuzeum.cz/> [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/8/>

- Tradice na Štěpána. *Fler BLOG* [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://www.fler.cz/blog/tradice-na-stepana-26855>
- Velikonoce se rozjely naplno. Hrkači už jsou na svých místech. *Zlín: zaostřeno na náš kraj* [online]. [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://zlin.cz/503069n-velikonoce-se-rozjely-naplno.-hrkaci-uz-jsou-na-svych-mistech>
- Vítod větší. *Herbář Wendys* [online]. [cit. 2015-12-2]. Dostupné z: <http://botanika.wendys.cz/index.php/14-herbar-rostlin/585-polygala-major-vitod-vetsi>
- *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Plamének přímý* [online]. c2015 [citováno 15. 02. 2016]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Plam%C3%A9nek_p%C5%99%C3%ADm%C3%BD&oldid=13078678

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Dotazník pro žáky 5. ročníků ZŠ
- Příloha č. 2: Slovní úlohy ve slováckém nářečí
- Příloha č. 3: Matematické karty
- Příloha č. 4: Příruční mapa
- Příloha č. 5: Plán města Hluk
- Příloha č. 6: Bibliografie Zdeňka Galušky
- Příloha č. 7: Text do hodiny českého jazyka
- Příloha č. 8: Pracovní list do hodiny matematiky
- Příloha č. 9: Pracovní list do hodiny anglického jazyka
- Příloha č. 10: Písňe Aj ta hlucká hospoda, U Hradišťa na trávníčku
- Příloha č. 11: Podrobný popis sedlckého tance (hlucká)
- Příloha č. 12: Pracovní list do hodiny českého jazyka
- Příloha č. 13: Pracovní list do hodiny českého jazyka
- Příloha č. 14: Pracovní list do hodiny matematiky

PŘÍLOHA Č. 1 – Dotazník pro žáky 5. ročníků ZŠ

Milí žáci,

jmenuji se Kateřina Polášková a bydlím v malé vesnici Nedachlebice, která se nachází v okrese Uherské Hradiště. Studuji Pedagogickou fakultu UP v Olomouci, obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

Obracím se na vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který máte před sebou. Dotazník je anonymní, nikdo se nedozví, jak jste odpovídali, proto vás prosím o pravdivé odpovědi.

Děkuji.

1) Pohlaví

- chlapec
- dívka

2) Navštěvuji ZŠ

- ve městě
- na vesnici

3) Odkud se dozvídáš o lidových tradicích tvého kraje?

- doma
- ve škole
- z TV
- z internetu
- z jiných zdrojů

4a) Jsi členem lidového tanečního souboru?

- ano, jsem členem
- býval jsem členem
- ne, nejsem členem

4b) Pokud jsi odpověděl/a v předchozí otázce ano, jak dlouho jsi (byl/a) členem lidového tanečního souboru?

- Méně než 1 rok
- 1-3 roky
- 4 a více let

5a) Jsi členem lidového pěveckého sboru?

- ano, jsem členem

- býval jsem členem
- ne, nejsem členem

5b) Pokud jsi odpověděl/a v předchozí otázce ano, jak dlouho jsi (byl/a) členem pěveckého sboru?

- Méně než 1 rok
- 1-3 roky
- 4 a více let

6) Znáš ve svém okolí některý folklorní soubor?

- ano, uveď jeho název _____
- neznám žádný

7) Zpíváte doma na Štědrý den koledy?

- ano, zpíváme
- ne, ale pouštíme je na CD
- nezpíváme ani nepouštíme na CD

8) Účastníš se ve tvém okolí folklorních a lidových akcí (např. hody, dožínky)?

- ano
- ne
- příležitostně

9) Oblékáš se při těchto akcích do kroje?

- ano
- ne

10) Dokážeš zatancovat některý z uvedených tanců?

- nedokážu
- valčík
- polka
- mazurka
- jiný lidový tanec, uveď jaký _____

11) Otázka jen pro chlapce

- a) Chodíš před Velikonocemi klepat, hrkat nebo vrkat?
- ano
  - ne
- b) Umíš uplést pomlázku?
- ano, sám
  - ano, s pomocí jiné osoby
  - neumím

12) Otázka jen pro dívky

- a) Zdobíš ručně o Velikonocích vajíčka?
- ano, sama
  - ano, s pomocí jiné osoby
  - nezdobím
- b) Dodržuješ tradici polévání chlapců vodou 26. prosince (na Štěpána)?
- ano
  - ne

PŘÍLOHA Č. 2 – Slovní úlohy ve slováckém nářečí

Slovní úloha č. 1

Na hody sa budú péct pagáčky. Bude jich 300. Na jeden plech sa vejde 5 řad po 12 pagáčkoch. Kolik plechů sa mosí upéct?

Slovní úloha č. 2

Sádek má tvar štvorca o straně 62 m. Kolik noší pletiva po 20 m bude potřeba na oplocení, lesti 8 m obvodu zabírajú vráta a branka udělané z inšího materiálu? Výsledek převed' na dm a cm.

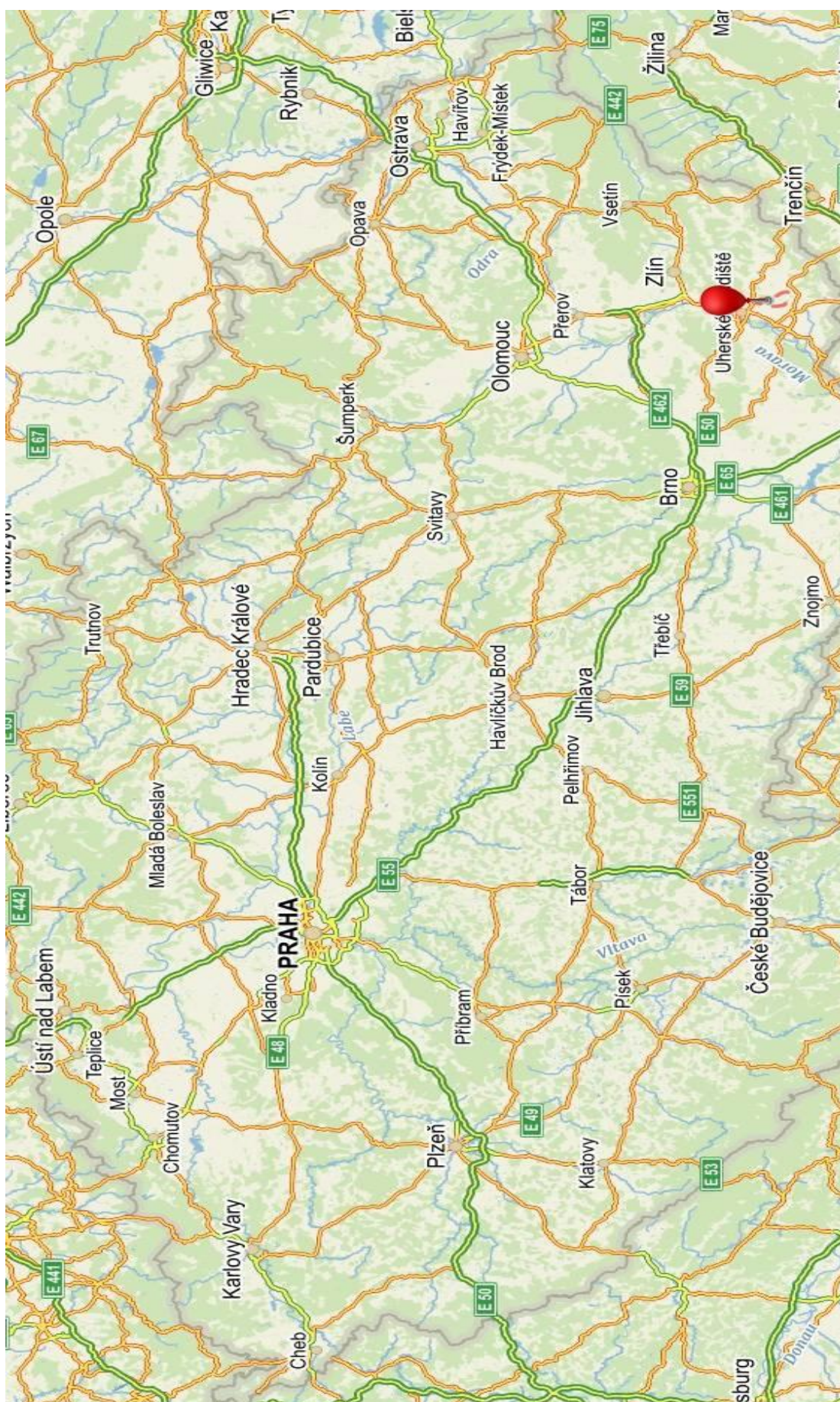
Slovní úloha č. 3

Francek a Jožka majú dohromady 162 kaménků. Francek má ve své sbírce o 12 kaménků víc než Jožka. Kolik kaménků má Francek a kolik Jožka?

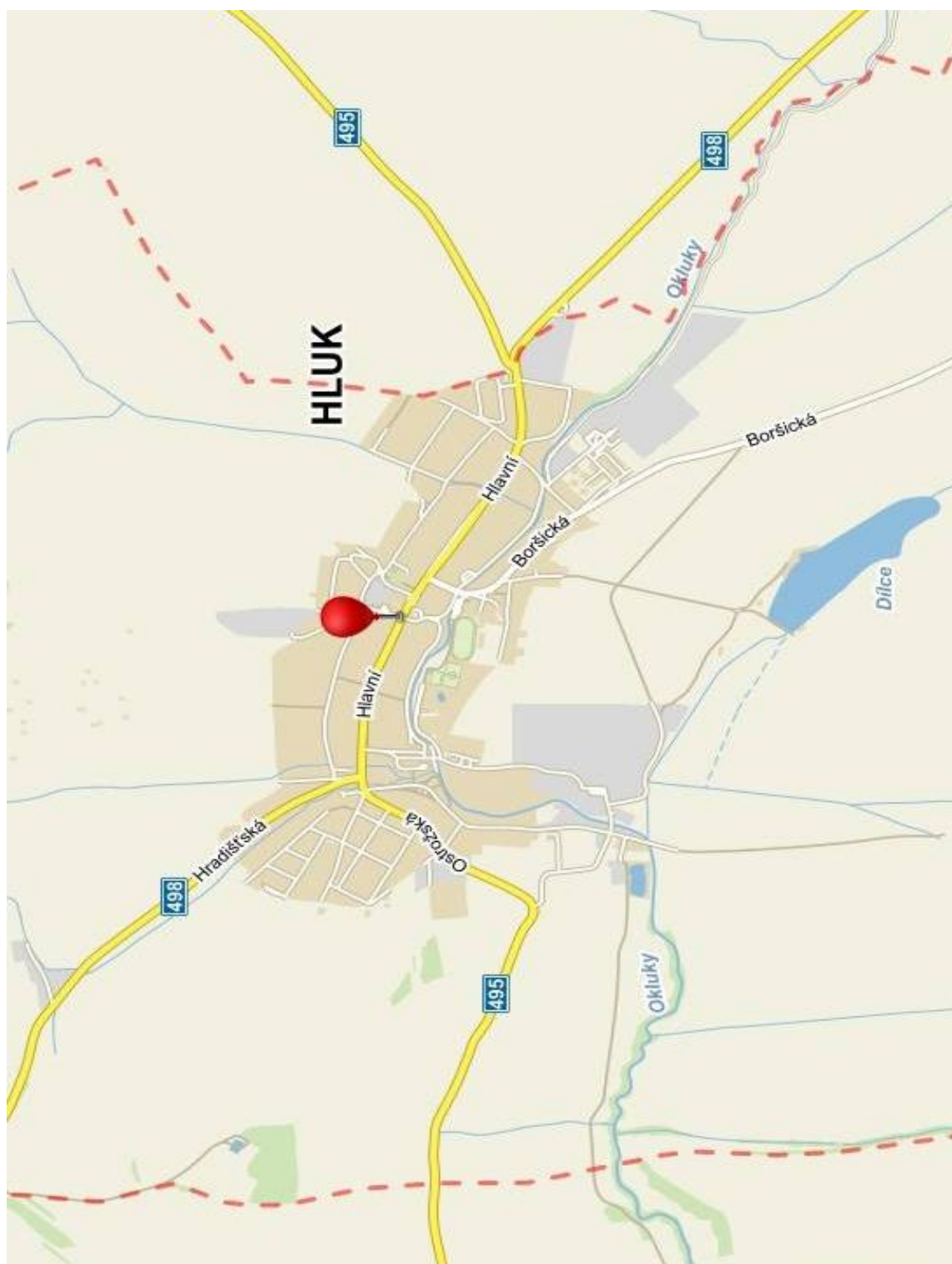
PŘÍLOHA Č. 3 – Matematické karty

$11 \times (78 - 58) =$	220 1F
$14 + 6 \times 50 =$	1 000 2I
$5 \times 15 + 35 =$	250 3R
$25 + 25 \times 4 =$	200 4H
$20 \times (36 - 16) =$	400 5A
$(35 + 37) : 9 =$	8 6Ň
$47 + 53 \times 90 =$	9 000 7K
$62 - 20 : 7 =$	6 8Y

PŘÍLOHA Č. 4 – Příruční mapa

PŘÍLOHA Č. 5 - Plán města Hluk

PŘÍLOHA Č. 6 – Bibliografie Zdeňka Galušky

Zdeněk Galuška

(11. července 1913 v Uherském Ostrohu – 13. února 1999 v Nivnici)

Byl český spisovatel, malíř a ilustrátor, lidový vypravěč. Lidové povídky, které napsal, byly posléze vydány v povídkovém souboru pod názvy *Slovácko sa súdí* (vydáno poprvé v roce 1947) a *Slovácko sa nesúdí* (vydáno poprvé v roce 1972). Obě knihy velice zpopularizoval stejnojmenný televizní seriál *Slovácko sa nesúdí*, v němž hlavní roli „strýca“ Pagáča ztvárnil slovenský herec Jozef Kroner.

Obě knihy jsou zajímavé a půvabné nejen svým osobitým a vkusným lidovým humorem, ale také svým nezvyklým jazykem, neboť jsou psány v původním slováckém nářečí.

PŘÍLOHA Č. 7 – Text do hodiny českého jazyka

[:Aj tá hucká hospoda:]

[:z drobného kamení:]

[:A kdo peníze nemá:]

[:ať do ní nechodí:]

[:A já peníze nemám:]

[:já do ní přec půjdu:]

[:Sú tam hezká děvčata:]

[:namlúvat si budu:]

[:Jednu sem si namluvil:]

[:hezká sa mně zdála:]

[:Já sem jí dal hubičku:]

[:ona sa mě smála:]

PŘÍLOHA Č. 8 – Pracovní list do hodiny matematiky

Vypočítej příklady, pokud vypočítáš správně, najdi v nápovědě stejný výsledek, zjistíš písmeno do tajenky. Nalezené písmeno vepíšeš do tajenky pod příslušné číslo vypočítaného příkladu. V tajence je ukrytý název další hodové písně.

$$\begin{array}{r} 1. \quad 439\,416 \\ \quad \underline{26\,809} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2. \quad 52\,247 \\ \quad \underline{534\,559} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3. \quad 507\,143 \\ \quad \underline{-\,93\,488} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4. \quad 83\,214 \\ \quad \underline{260\,839} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5. \quad 39\,416 \\ \quad \underline{-\,26\,809} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6. \quad 328\,283 \\ \quad \underline{-\,56\,183} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7. \quad 380\,953 \\ \quad \underline{-122\,369} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8. \quad 117\,779 \\ \quad \underline{-\,59\,687} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9. \quad 858\,584 \\ \quad \underline{94\,264} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10. \quad 428\,588 \\ \quad \underline{122\,369} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11. \quad 86\,640 \\ \quad \underline{-14\,328} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12. \quad 457\,236 \\ \quad \underline{-\,207\,143} \end{array}$$

Tajenka:

7.   1. 2. 10. 12. 6. 4. 5. 10.   8. 10.   5. 2. 10. 9. 8. 6. 11. 3. 7.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nápověda:

466 225 → H

586 806 → R

344 053 → Š

952 848 → V

550 957 → A (Á)

2607 → T (Ť)

258 584 → U

250 143 → D

413 655 → K

72 312 → Č

58 092 → N

PŘÍLOHA Č. 10 – Písně Aj ta hlucká hospoda, U Hradišť'a na trávníčku

Aj ta hlucká hospoda

[:Aj tá hlucká hospoda:]

[:z drobného kamení:]

[:A kdo peníze nemá:]

[:ať do ní nechodí:]

[:A já peníze nemám:]

[:já do ní přec půjdu:]

[:Sú tam hezká děvčata:]

[:namlúvat si budu:]

[:Jednu sem si namluvil:]

[:hezká sa mně zdála:]

[:Já sem jí dal hubičku:]

[:ona sa mě smála:]

U Hradišť'a na trávníčku

[: U Hradišť'a na trávníčku:]

stavjajú tam šibeničku.

[: Šibenička rovno stójí:]

šohaj sa jí nic nebójí.

[: Nebójí sa není vinen:]

celá obec stójí při něm.

[: Celá obec aj dědina:]

aj tá jeho roztomilá.

[: Celá obec aj ti pání:]

že je šohaj malovaný.

[: Šibenička stójí rovno:]

šohaj sa jí bójí vůbec.

PŘÍLOHA Č. 11 – Podrobný popis sedlckého tance (hlucká)

Předzpěv $\text{♩} = 100$
Tanec $\text{♩} = 108 - 120$ **S e d l c k á**

St. Město, Mařatice, Mluk

Před našim je mos-tek pro-hý-bá sa, před našim je
mos-tek pro-hý-bá sa, na něm ja-te-lin-ka,
na něm ja-te - lin-ka ze-le-ná sa.

2. A pod tým mostečkem drobné ryby,
a pod tým mostečkem drobné ryby,
/: chytá je má milá, holuběnka sívá,
mně sa líbí:/

- A. Tančí dvojice ve volném rozestupu před muzikou, D po pravici CH. CH obejmě D pravou rukou v pase, D mu položí levici ohnutou v lokti na pravé rameno. Vnější ruce připaženy nebo v bok. CH při zpěvu levicí gestikuluje ve vzpažení zevnitř.
- B. Zpěv taneční písně s doprovodnými pohyby, poskoky na místě střídavě vnější a vnitřní noze s doprovodnými pohyby druhé nohy, víření dvojice kolem spol. osy, individuální projev.
- C. Tanec můžeme rozdělit na 4 části.
- I. Zpěv taneční písně
CH zpívají před muzikou taneční píseň, volně gestikuluji. Na zatleskání přibíhají D a postaví se po pravici CH. Za zpěvu přenášejí váhu těla z nohy na nohu /viz A/

1.a/ malý krok vnější nohou vpřed, noha v kolenně napjatá

b/ přísun vnitřní nohy k noze vnější s malým hmitem podřepmo.

2.a/ malý krok vnitřní nohou vzad, noha v kolenně napjatá

b/ přísun vnější nohy s malým hmitem podřepmo.

Dále všechny liché takty jako 1.

Dále všechny sudé takty jako 2.

II. Vlastní tanec začíná tzv. "vykopávkou"

Hudba přehrává píseň k tanci. Dvojice poskakují na místě střídavě na vnější a vnitřní noze s pokračováním přednožmo a ohýbáním zánožmo druhé nohy.

1.a/ krátký ostrý skok vnější nohou vpřed - trup se nepatrně nachýlí dopředu. Skok je dlouhý asi jednu až jednu a půl stopy. Skok je vlastně rázné vydupnutí zespoda vpřed.

b/ poskok na místě na vnější noze. Vnitřní přednoží poníž, chodidlo nenásilně napjato.

2.a/ přeskok na vnitřní nohu vzad. Trup se mírně předkloní.

b/ poskok na místě na vnitřní noze, vnější ohne zánožmo. Tělo se poněkud nakloní vpřed.

Všechny liché takty jako 1., sudé jako 2.

"Vykopávku" lze provádět a/ na místě

b/ se střídavým natáčením vpravo a vlevo

c/ s otáčením kolem společné osy

III. Víření dvojice

Dvojice víří na místě obyč. rychlými kroky /2 kroky v taktu/ oběma směry. Vykračuje vnitřní noha.

1.a/ CH vykročí vnitřní nohou vpřed po obloučku, D krůček levou vzad po obloučku.

b/ CH obyč. krok levou vpřed - noha předkročí poněkud před nohu pravou, špička vtočena dovnitř. D obyčejný krok vnější vzad, noha došlápne asi o půl stopy za nohu vnitřní.

Došlápnutí se provede přes přední část chodidla.

Dvojice může vířit i opačným směrem, opět vykračuje vnitřní noha /CH vzad, D vpřed/.

IV. Individuální projev

D se otáčí na místě kolem vlastní osy vpravo krokem stejným jako u víření. Ruce má spuštěny volně podél těla. CH cifruje. Při cifrování má ruce složeny za zády.

Způsoby cifrování:

a/ sražení nohou unožováním s pohyby po oblouku kolem D. Odrazem levé výskok vpravo stranou, pravá noha v letu unoží poníž, levá v letu přirazí patu k patě nohy pravé, dopad na levou nohu.

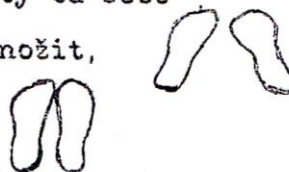
b/ odzemková cifra

a/ dřep

b/ výskok na paty

c/ 1a/ nízký skok do roznožení v mírném podřepu, špičky směřují k sobě, paty od sebe

1b/ sražením pat i špiček přinožit, kolena u sebe napjatá

Pozn.

Při tanci platí tyto zásady: Vždy po předzpěvu jedné sloky taneční písně hudba opakuje píseň k tanci. Vlastní tanec vždy začíná "vykopávkou". Dále pak lze volně kombinovat víření /III./ vpravo a vlevo a individuální projev. CH a D. /IV./

Bílovice

Obec se nachází severovýchodně od Uberského Hradiště. Dle historických pramenů vznikla v 11. století, i když první písemné zmínky pocházejí z roku 1256, kdy se stala biskupským lénem. V roce 1512 se poprvé připomíná místní tvrz, která byla v 16. století přebudována na renesanční zámek. Tento byl empírově upraven v 19. století, včetně zámeckého parku. Posledními majiteli byla rodina Logothetti, která zámek vlastnila až do roku 1945. K památkám řadíme farní kostel sv. Jana Křtitele,

sousoší sv. Jana a pamětní kříž, kapli Panny Marie. Od roku 1960 jsou součástí Bílovice i Včelary. Název byl odvozen od množství včel. Poprvé jsou připomenuty v roce 1385, kdy náležely k veselskému panství. V roce 1482 obec odkoupilo město Uberské Hradiště. Od 17. století zde pracoval vodní mlýn až do 70. let 20. století. V současné době obec žije bohatým společenským, kulturním a sportovním životem. Nejvýznamnější akcí jsou Kateřinské body s právkem. V obci žije 1750 obyvatel.

Současný kroj

V Bílovicích a Včelarech se mládež sdružuje v době hodů, kdy si nechávají u specialistek nažehlit kroj. K této slavnosti oblékají mladí muži bílovický slavnostní kroj: soukennou kordulu s řadou mosazných knoflíčků na okrajích obou předních dílů, zdobenou černým cifrováním kolem kapes a na zádech do tvaru *tří pánů* umístěných nad třemi *šúsky*. Kordulku lemuje žluté zdobné prošití při spodním okraji a v průramcích, stejně zdobně působí zubaté podložení z červeného sukna. Ze stejného materiálu jsou bohatě šňurované kalhoty, doplněné u svobodných bílým kapesníčkem zasunutým ploše do průstříhu kalhot. Je vyšíváný červenou bavlnkou plochým stehem, který tvoří květinový ornament. Na košili s bohatými rukávy je našito v současné době sytě žluté vyšívání s motivy zpracovanými do složitých květinových a geometrických vzorů, které již pozbyly své tradiční názvy. Beranice je

zdobená stuhou s malou voničkou a *košíčky*, na nohy chlapci obouvají vysoké kožené *čizmy*.

Dívčí kroj zdobí především bohaté vyšívání na hustě našitých *baňatých rukávcích* s bohatě dírkově vyšitou krajkou, které se zde říká *kadrle*. Na nich jsou navázány hedvábné strojově vyšívání stuhy s květinovým dekorem. Původně se nosily na předním díle dva pruhy vyšívání. Cíp tureckého šátku, který má různé vzory, např. *halúzkový*, je vázáný na *záušnice*, zakrývá bílou brokátovou kordulku a sahá až na vrapy vyšíváního *šorce*. Současnější staršího typu bílovického kroje byla černá klotová nebo plyšová kordulka s pruhovanou stuhou kolem výstříhu a s barevnou vyšívankou v podobě drobných kvítků na zádech nad *šúsky*. Přední *fěrtušky* bývaly dříve jednobarevné. Dnes nosí starší typ kroje dívky ze souboru Včelaran z Topolné i Botík z Březolup.

PŘÍLOHA Č. 13 – Pracovní list do hodiny českého jazyka

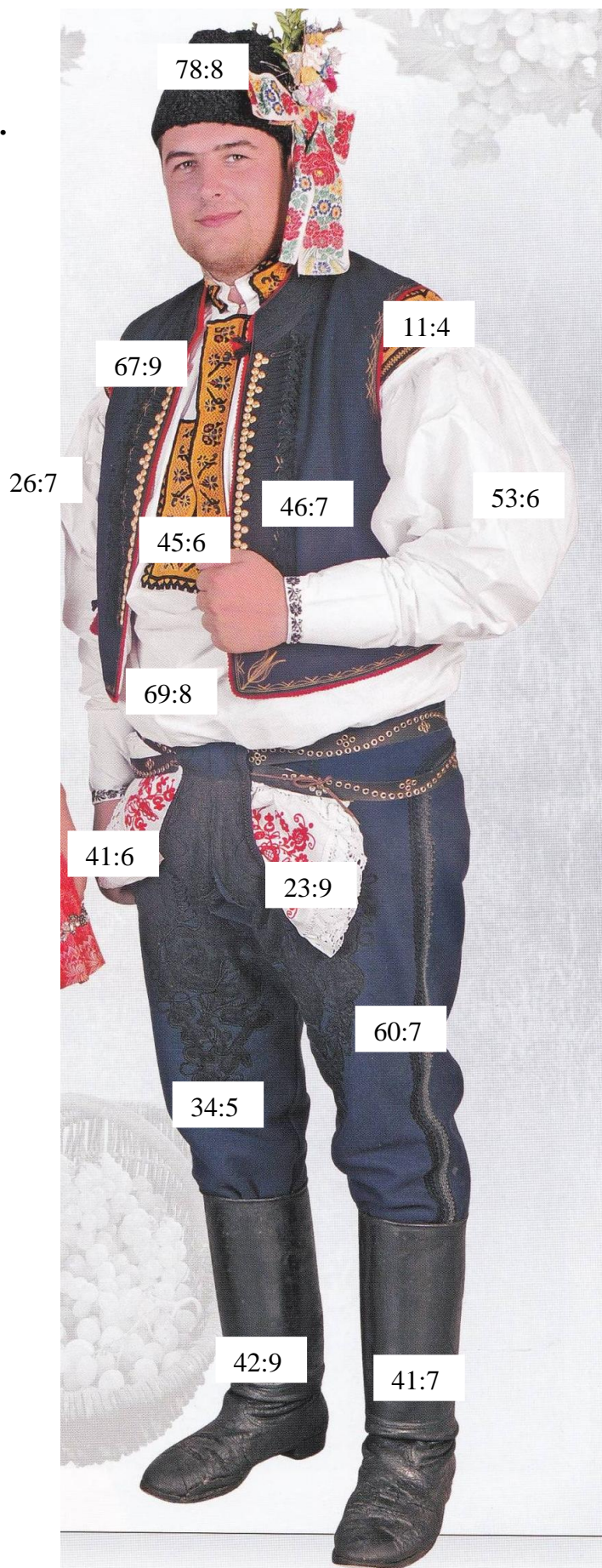

Nápověda: kordula, šňurované kalhoty, bílý kapesníček, vyšívání, beranice, vonička, kosírky, čizmy, rukávce, vyšívání, kadrle, turecký šátek, kordulka, fěrtůšek

PŘÍLOHA Č. 14 – Pracovní list do hodiny matematiky

**Vypočítej a vybarvi,
správný výsledek ti
napoví, jakou barvu použít.**

černá – zbytek 6
tmavě modrá – zbytek 4
žlutá – zbytek 3
bílá – zbytek 5

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Škrabalová
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, PhD.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Kulturní tradice Uherskohradištska s využitím v primární škole
Název práce v angličtině	Cultural traditions of Uherskohradištsko using in primary school
Anotace práce:	Diplomová práce je určena učitelům 1. stupně ZŠ v lokalitě Uherskohradištska, speciálně mikroregionu Za Moravú. Teoretická část stručně pojednává o oblasti Uherskohradištska, hlavní část pojednává o vybraných kulturních tradicích a zvycích této oblasti a jejich následné využití v rámci RVP ZV. Empirická část vypracovává šetření o vlivu členství v LTS na dodržování tradic u žáků 5. ročníků ZŠ. Praktická část přináší projekt určený učitelům 1. stupně
Klíčová slova:	Uherskohradištsko, dětský folklorní soubor, lidový kroj, kulturní lidové zvyky a tradice, lidové písně a tance Uherskohradištska, RVP ZV

Anotace práce v angličtině:	The thesis is intended for teachers of 1st grade elementary school in locality of Uherské Hradiště, especially mikroregion Za Moravú. The theoretical part briefly discusses about the major areas of Uherskohradištsko, main part deals with selected cultural traditions and customs of this area, and their subsequent opportunity within RVP ZV. Empirical part of the investigation drawn on the impact of membership in the LTS to respect the traditions of pupils 5th year of primary school. The practical part presents project for teachers of 1st grade elementary school.
Klíčová slova v angličtině:	Uherskohradištsko, children's folklore ensemble , folk costumes, cultural folk customs and traditions, folk songs and dances of Uherskohradištsko
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník pro žáky 5. ročníků ZŠ Příloha č. 2: Slovní úlohy Příloha č. 3: Matematické karty Příloha č. 4: Příruční mapa Příloha č. 5: Plán města Hluk Příloha č. 6: Bibliografie Zdeňka Galušky Příloha č. 7: Text do hodiny českého jazyka Příloha č. 8: Pracovní list do hodiny matematiky Příloha č. 9: Pracovní list do hodiny anglického jazyka Příloha č. 10: Písňe Aj ta hlucká hospoda, U Hradišťa na trávníčku Příloha č. 11: Podrobný popis sedleckého tance (hlucká) Příloha č. 12: Pracovní list do hodiny českého jazyka Příloha č. 13: Pracovní list do hodiny českého jazyka
Rozsah práce	74
Jazyk práce:	český